

**NOVÉ ZÁMKY A OKOLIE
ÉRSEKÚJVÁR ÉS VIDÉKE**

Nezávislý spravodajský portál / Független hírportál

A
FELVIDÉK VÁROSAI
SOROZAT
1.

**A FELVIDÉKI ÚTMUTATÓ GYŰJTEMÉNYE
MÁSODIK BŐVITETT KIADÁS**

SZERKESZTI:

K. THURY GYÖRGY DR.

A FELVIDÉKI EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉNEK KIADÁSA
BUDAPEST

ÉRSEKIJVÁRI
TAKARÉKPÉNZTÁR

ALAPITVA: 1848.

UJJÁALKULT: 1939.

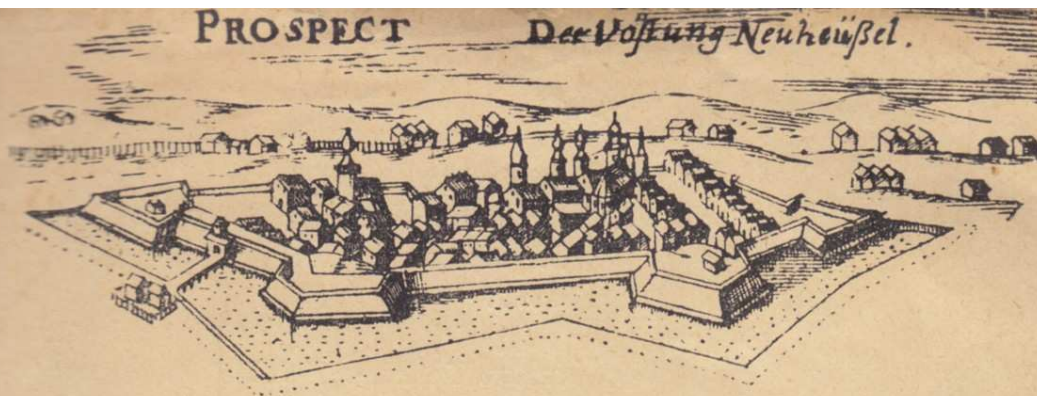
FOGLALKOZIK A BANKSZAKMA
MINDEN ÁGAZATÁVAL

TELEPEK:

ÉRSEKIJVÁR, DUNASZERDAHELY,
LÉVA, LOSONC

*A kiadvány digitalizációja (különböző forrásokból)
és internetes közlése 2011-ben készült.*

Grafikai munkálatok: Szarka Gyula, www.szarka.sk, (c) watson.sk, 2011

UVÁRIAK DICSÉRETI

Vitézlő fiaknak
 Végújváriaknak
 Kiterjedt szép híre;
 Mezőben járások,
 Jeles portázások
 Vág vizén túl messzire, —
 Nappal s éjten-éjjel
 Száguldván, ki s széjjel,
 Németeknek vesztire.

Forgolódik mindenik,
 Labanczokat verik,
 Vágják, úzik, szorítják:
 „Rajta!” riadással
 S az szép diadallal
 Egymást ők bátorítják;
 Ellenség testekkel
 — Madarak étkekkel —
 Mezőket béborítják.

Sőt ama vén, Hájszert,
 Nagy kegyetlen embert,
 Császár főgenerálját:
 Sok hadi népével,
 Roppant seregével —
 Őtet is megtréfálják;
 Mely nagy vitézséget
 Minden nemzetségek
 Almélkodván csudálják.

Vég-Ujvár fővára
 Magyarok bástyája
 Kuruczok dicsőssége! ...
 Bár álgyú zendüljön: —
 Falad ne rendüljön, —
 Igyünknek erőssége!

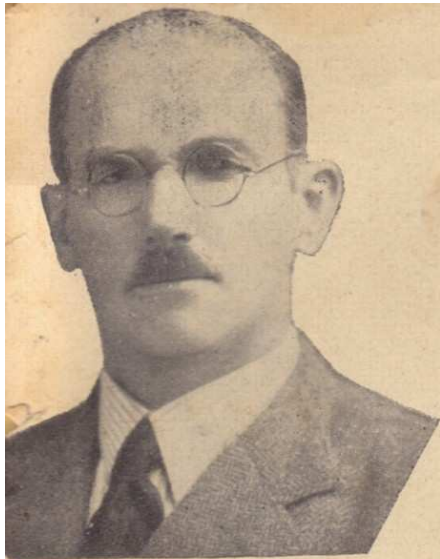
Jeles vitézidnek
 — Miként egrieknek
 Terjedjen, hirössége!

U nos-untig légyen
 Jó-borod; kenyérben,
 Szüköt soha ne láthass;
 Vágód is nagy bővön
 Járjon friss meződön, —
 Vitézt kedven táplálhass
 Tele csutorával,
 Rakott tarisznyával
 Portát gyakran bocsáthass.

Hogy így ellenségre
 Vigan menjen s végbe
 Nagy dolgokat vihessen,
 Vág, Duna mellyékén,
 Császár sűrű népén
 Szép próbákat tehessen.
 Magyarok Istene
 Gyakor szerencsére
 Kivánom, így vezessen.

Ezer hétszáz felett
 Irnak vala tizet —
 Hogy ezeket én szerzém,
 Az Nyitra berkében,
 Partjának mentében,
 Járdogálván, éneklem;
 Jó fejedelemnek:
 Rákóczi Ferencznek
 Dolgain elmélkedvén.

Kurucz Énekmondó 1710.

ÜZENET

Érsekujvár magyar vár volt. Köveit széthordták az osztrák császár pribékjei, börtönt építettek belőle. Várbeli népe elszéledt a barázdák között, de ott is megmaradt várnépnek, halálos hűséggel megvédelmezte, amit a sors reábizott — a magyarságot.

A magyarság, a cseh „hódító“ ellen legelőször a széles ujjvári határból sorakozott fel 1919-ben, az ujjvári nagypiacra. Ebben a városban szálltak először táborba a népek, hogy kibontsák előbb a keresztény szocialista majd a magyar kiscgazda és iparospart zászlaját. A kiscgazda, — a verejtékes homlokú magyar föld népének virága, az iparos — a sóhajos magyar élet

kérgeskezű napszámosa — igen ez a két osztály fogott először össze, hogy megmentse a multat a jövődő számára.

Igy lett Érsekujvár újra vár, huszestendőn át a Felvidék magyarságának bevehetetlen jellegvára.

Itt alakult meg 1925-ben a magyar nemzeti part!

Itt terebélyesedett ki 1936-ban az egyesült magyar part.

Itt áradt ki először a magyar nép-tenger s öntötte el Ujjvár utcáit, követelve nyiltan a reviziót!

Százezer magyar gazda kemény ökle előtt megtorpant a „hódító“ cseh szurony.

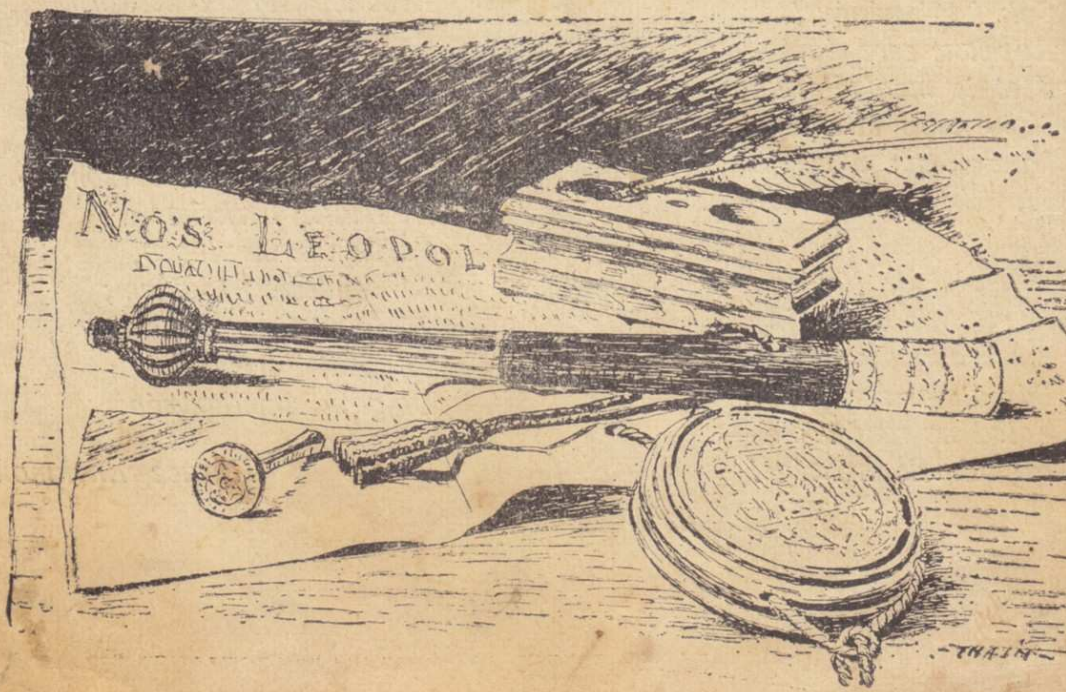
Ujjvári magyarok! Együtt virrasztottunk, most azért hajlok meg mély-séges hódolattal előttetek!

Maradjatok meg várnépnek, a ti barázdátokban örök marad a magyar jövődő.

Ti pedig magyar testvérek délen, keleten, nyugaton, jöjjetek el néha miközénk, hogy megismerjétek a mi nagy örömünket, a mi nagy magyar hitünket, amitől újra virágbaborult az ujjvári határ.

Dr. Holota János
orsz. gyűl. képvis.

II. Rákóczi
Ferenc
buzogánya,
az ujjvári
polgármester
jogara
(Vár. muz.)

H U S Z O N Ö T É V E L Ö T T

1914-ben, mint még nem is egy éve diplomás ügyvédet kilódított alig elkezdett életpályámból a reánk zúdult világháború. Kor- és sorstársaimmal egyetemben azóta el voltunk zárva az akkori életvonal folytatásától, de el voltunk zárva sok egyébtől is. Csupán mint az ígéret földje csillant felénk néha mindez a távoli messzeség ködéből, amikor az idegen uralom tenger szenvedése között gonddal terhelt fejünk egy-egy pillanatra feleszmélhetett. Azóta mindig-mindig egy ur szolgálatában állottunk, minden percünket neki szenteltük és mindenből, amihez csak hozzáférhettünk, az ő védelmére igyekeztünk — ha nem lehetett bástyát — legalább egy sejtet kiépíteni. A magyar nemzet ez a mi urunk, ma már szabadon kiejthetjük számon így is: a magyar haza! Mert a mi urunk az ígéret földjéről immár eljött hozzánk és magához ölelt! S most meg kell találnunk annak a folytatását, amit 1914-ben abbahagytunk ezen a régi, de nekünk most ujnak tetsző sikon kell tovább szolgálni urunknak.

A mi városunk Érsekújvár mindig végvár volt, most is az. Mennyire vette ki a részét a multak dicsőséges küzdelmeiből — megírta itt más. Mi a feladata a jövőben? Ismét végvár lesz, szellemi végvár, nagy kulturális gócpont, amely kipótolja, sőt messze túlszárnyalja mindazt, amitől ezen a téren bennünket az elmúlt husz esztendő megfosztott. Mert a kultúra és a szellemi tudás az a vértzet, az a fegyver, amely a mai modern korban a leghatékonyabb a nemzetek vértelen küzdelmeiben. Támadásra és védekezésre egyaránt képesít. De ma már akkor is szükség van rá, amikor a haza hívó szavát harci-kürtön hallatja, mert most nem csak izommal, hanem sokkal inkább aggyal harcolunk a csatamezőn is. Erre kell tehát összpontosítanunk erőinket! Érsekújvár a multban is mindig megértette a nemzeti lelkiismeret szavát, biztosan remélhetjük, hogy a jövőben is szívvél-lélekkal teljesíti végvári kötelességét. Ez a záloga annak, aminek most neki indulunk: az újabb ezredévnek!

Turchányi Imre dr.
orsz. gyűl. képviselő.

Tihozzátok szólok

magyar testvérek, akik még soha sem jártatok Ujvár földjén, akik nem ismeritek ennek a törzsökös keresztény magyar városnak életét, multját és jelenjét.

Közel négyszáz esztendeje, hogy 1543-ban Várday Pál érsekprimás letette Érsekujvár alapját.

A magyar katolikus egyház Ujvárt azért hívta életre, hogy harcoljon, megvédelmezze a keresztet, megvédje a keresztény magyarságot a pogány törökök ellen.

Ujvár megtette kötelességét. Tengernyi vért ontott. Tűz égette, ragály pusztította, falai leomlottak és Ujvár megmaradt magyarnak.

Hisszük, hogy évszázados harc után, most béke következik. Itt állunk most az új magyar élet küszöbén. Szívünk teli van hozsannával, örömmel, boldogsággal, hogy visszatérhetünk édesanyánkhöz és tihozzátok magyar véreink.

Most azt akarjuk, hogy Ujvár nagyobb és szebb legyen! Dolgozunk felvirágzásán, fáradunk, hogy Ujvár minden magyarjának nagyobb kenyeret szeljünk.

Segítsetek! Jöjjetek közénk! Nézzétek meg négyszáz esztendőnek fordulóján a mi portánkat, vigyétek hírét annak a vendéglátó szívbéli magyar szeretetnek, amivel fogadjuk a vendéget.

Ölvedi János
polgármester.

Az ujjvári magyarokhoz

Mindössze néhány hónapja vagyok Ujváron, máris itthon vagyok. Amikor rápillantok az ujjvári öreg gazdák napégett arcára, amikor elballag mellettem nagy rátartian adjonisten nélkül valamelyik rozmaringszagú legény, bevallom nagyot dobban a szívem, mert úgy érzem, hogy ez a tájék épen olyan szíveközepe a magyar életnek akár az én hazám — Szaboles.

Kemény sorral, felgyűrt ingujjal, sokszor virradatig tartó munka az én osztályrészem. Mégis szívesen dolgozom, akár tíz kézzel is, hogy a szebb magyar életnek mesgyéjét kiszélesítem, a minden áldozatra kész magyar öntudatnak virágát szétültessem, husz esztendő rabságának minden sebért begyógyítani segítsek.

Huszesztendős eseh uralom minden nyomát, emlékét, hibáját, gondolatvilágát gyökeréig kiirtani, Ujvárt az ujjászületés útján az egységes magyar államiság keretébe foglalni — ez a célom.

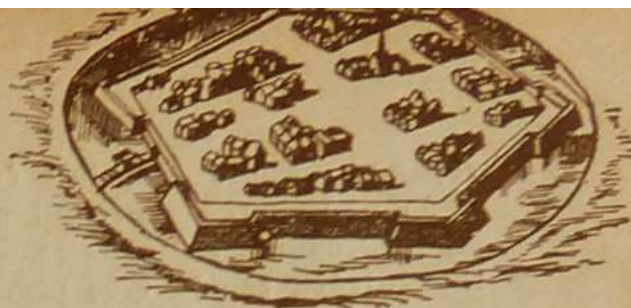
Azt akarom, hogy Ujvár igazgatása gyors, igazságos és méltányos legyen, minden vonalon erős nemzeti érzéstől duzzadjon

Ebben a becsületes, izzásig magyar, önzetlen és törhetetlenül öntudatos munkában számítok mindenkire, aki a magyar feltámadást akarja.

Rézler Gábor dr.
polgármester h.

AVÁROS TÖRTÉNETE

Érsekújvár 1580-ban

Érsekújvár kezdetben magyarmódra épített palánkvár volt. Várday Pál esztergomi érsek építette a Bécsbe vezető út védelmére a török ellen. A mocsaras területen a vár csakhamar pusztulásnak indult, négy évtized után, 1580-ban lerombolták és a város mai helyén hatbástyás új erődöt építettek.

Az új vár jelentősebb történeti szerepe 1608-ban kezdődött, amikor Homonai Drugeth Bálint, Bocskay István erdélyi fejedelem hadvezére 1605. okt. 17-én Érsekújvár elfoglalásával a vallásszabadságért folyó küzdelem sorsát eldöntötte. 1607-ben a vár újra Bécs kezére került, míg Bethlen Gábor katonái 1619. szept. 30-án visszafoglalták.

Mikor a fehérhegyi ütközetben Csehország szabadsága elbukott, Ferdinánd király a győzelem sikerétől feltüzelve Buquoy grófot küldte Bethlen ellen. A belga eredetű zsoldosvezér először Ujvárnak tartott. Bethlen jól ismerte Érsekújvár katonai értékét, ezért Horváth István vezérése alatt 4000 embert küldött Ujvár megsegítésére.

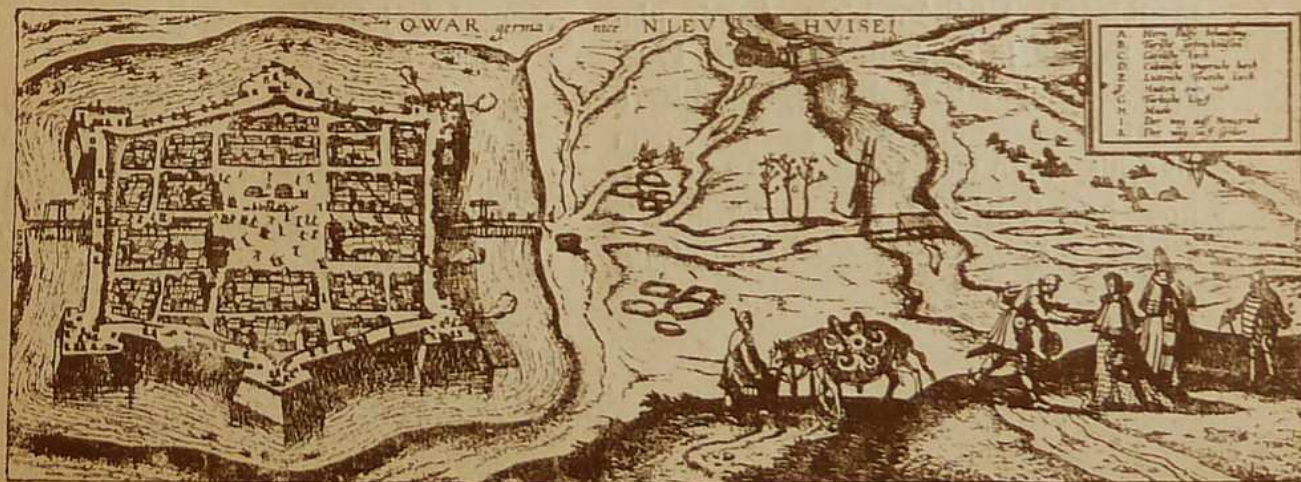
Az ostromló német sereget Bethlen katonái szétverték, Buquoy gróf elesett, Magyarország elkerülte Csehország sorsát.

A nikolsburgi béke után újra csá-

szári lobogót tűztek a vár fokára. 1663. augusztusában Küprili Achmed nagyvezér hatalmas török sereg élén Ujvár megvételére indult. Augusztus 15-én megszólaltak a török ágyuk. Az őrség fellázadt, a löportorony a levegőbe röpült, nyole nap múltán Forgách Ádám várkapitány egyezsége-re lépett, 3600 katonájával kivonult a várból, átengedte a töröknek.

Huszonkét évig parancsolt a török Ujváron. Amikor Kara Musztafa 1683-ban Bécs alatt vereséget szenvedett és visszavonuló hadait Párkánynál Sobieszky János és Lotharingiai Károly teljesen megsemmisítették, a császári fővezér parancsot kapott Érsekújvár felszabadítására. 1685. jul. 7-én megindult az ostrom. A török érezte, hogy Ujvár eleste mit jelent számára, miért Ibrahim nagyvezér Érsekújvár felmentésére sietett. A török közeledésének hírére, Lotharingiai Károly kettéosztotta seregét. Az ostromhadat Caprara tábornagra bízta, ő pedig Nyergesujfalunál elállta a török sereg útját, s aug. 16-án döntő csapást mért Ibrahimra. A győzelem hírére Caprara

Érsekújvár a 17. század elején

rohamra vezette csapatait és aug. 19-én győzelmesen bevonult a várba. Az ostromtól szörnyen megrongált Érsekújvárt, ezután erős német őrség tartotta megszállva.

Mikor II. Rákóczi Ferenc kibontotta a magyar szabadság zászlaját, Bottyán János kurucai jelentek meg Ujvár alatt. A kuruc sereg megrohanta a várat és elfoglalta. A magyar szabadság glóriás küzdelmének nyugati bástyája lett Ujvár. A nagyságos fejede-

hanem egyezséget kötöttek, a kuruc csapatok teljes fegyverzettel kivonulnak.

Ezután Ujvár sorsa betelt. III. Károly császárkirály 1724-ben lebontatja és köveiből Lipótvárt erősíti meg.

Érsekújvár környéke az évszázados harcok alatt teljesen elpusztult. A törzsökös magyarságot a német kiirtotta. A földesurak a morva határról hoztak telepéseket. Az ősi magyar ugarra idegenek terpeszkedtek.

Caprara tábornok a törököktől 1685-ben visszafoglalja Ujvárt.

lem szövetségese XIV. Lajos francia király jeles hadmérnökei az ostromoktól pusztuló várat újjáépítették. 1706-ban Rákóczi hosszabb időt tölt Ujváron. Itt kereste föl felesége Hesseni Amália, hogy a bécsi udvar megbízásából békére bírja. A vár piacán fejezik le az áruló Ocskayt. 1708-ban Heister labancai megkísérik a várat visszavenni. Az ostrom nem sikerült. 1710-ben Heister, Pálffy János horvát bánnal együtt körülzárja a várat. Bevenni megint nem tudják,

Ujvárnak, mint mezővárosnak élete 1691-ben kezdődik. A török felszabadulás után Széchenyi György esztergomi primás, a vár területét a katonai kincstártól visszaváltja. Hívására magyar, szlovák, olasz sőt francia bevándorlók jelentkeznek, letelepednek a várba.

A primás 1621-ben kiváltság levelet ad a város mindenkori lakosságának, amit Lipót király is megerősít. Ettől az időtől kezdve két Érsekújvár alakul, egyik a vár területén, ez a

kiváltságos mezőváros, a másik a vár alatt, ez az esztergomi primás urbéreseinek községe. A két községet 1733-ban Eszterházy Imre érsek oklevele olvasztja egybe. Érsekújvár 1848-ig az esztergomi érsek joghatósága alatt állt.

*

Az 1848-as szabadságharc bukása után Érsekújvárt elkerülte a történelem. Két emberöltő békéje a véres multat betemette. A virágos élet boldogabb jövőt ígért. Nem így történt!

A világháborút elvesztettük. Európa térképét a győztesek átrajzolták, megszületett Csehszlovákia. Az új állam déli határa a Duna. A magyar Érsekújvár elveszett. 1919. január 7-én Mantellini olasz ezredes parancsnoksága alatt a nagyhatalmak megszállták Érsekújvárt, hogy a „honfoglaló“ cseh légiók számára biztosítsák az utat. Január 10-én délután 2 órakor megjelentek a csehek, miután a közintézmények értékeit összeharcsolták és kiirtották a magyar élet minden emlékét, berendezkedtek a csehszlovák állam „ezeréves jövődjére“.

Január 26-án Maggiore d'Artigieria Cav. Pauló Fantazzini és Srobár Lőrinc aláírásával Komáromból átírat érkezett a város polgármesteréhez, amely tegyverbe szólította Érsekújvár népét a „Csehszlovák haza“ védelmére.

Ujvár tanácsa erre a következő üzenetet küldte a cseh kormánynak: Érsekújvár magyar népe nem hajlandó tegyverbe szállni hazája ellen. „Érsekújvár közönsége olthatatlan hittal ragaszkodik magyar állami létünk organikus épségének megvédéséhez hazafias, gazdasági és szociális okokból merített meggyőződésből és nem ismerheti el a békekonferenciának pre-

judikáló csehszlovák állami intézkedést. A város összlakóssága nevében: Kvetán László polgm. h.“

Márványba illő szavak! Ökölbe szorított örök tiltakozás, Ujvár örök dicsősége!

Ily bátor kiállás után a hódító nem mert nyiltn támadni. Az éjszaka sötétjét használta föl „honalapító“ munkára. Május 22-én éjjel cseh katonák hurkot vetettek a Kossuth szobor nyakába. Ledöntötték. Örömittasan vonszolták a vasutállomás felé, aztán hájrázva összetörték. Reggel üresen állt a szobor talapzata, estére virág borította. A tanács rendkívüli ülést tartott. Tiltakoztak. A nagy győzelem után május 28-án délelőtt a csehszlovák katonai parancsnok sápadt izgalmommal jelent meg a polgármesternél és bejelentette, hogy a „harcéri helyzet alakulása folytán“ kénytelen a várost néhány napra „elhagyni“. A lakósságnak fogalma sem volt a várható eseményekről, csak jun. 1-én a délutáni litánia után vette észre, hogy a cseh hódítók serege lázasan üríti a várost. A templom körül gyülekező magyarok titkolt örömmel nézték a nagy kapkodást. Hirtelen öklök emelkedtek a levegőbe. A Főtér sarkán egy cseh rendőrkeimet felismertek. Néhány pillanat múlva rongyokra tépett ruhában menekült. Többen utána futottak. A következő percben sortüz következett. A közelben menetelő cseh légió felszólítás nélkül belelőtt a tömegbe. Kvetán László tart. tüzérfőhadnagy, a polgármester fia, holtan terült el a tér közepén.

Este 10 órakor Párkányánána felől megszólaltak az ágyuk. Ekkor tudta meg Érsekújvár, hogy délfelől közelednek a magyar vörös csapatok. Junius 2-án éjjel 11 órakor vörös gya-

Az első honvéd Érsekújváron

logosok nyomultak be a városba s utcai tüzharc után kiverték a hátrahagyott cseh járőröket. Junius 3-tól 7-ig tartott az érsekújvári tanácskormány dicstelen uralma. Hetedikén ellenséges repülőraj bombázta a várost. A vörös csapatok Udvard irányába kivonultak. A vörösöktől megtévesztett vezetők menekültek. A csehek Komárom felől újra betörték. Éjjel fél 11-kor fölverték Tölössy Béla postafelügyelőt, a polgármestert és a város több polgárát. Mint tuszokat hurcolták magukkal Bonneau katonai parancsnok elé. A parancsnok kijelentette, hogy inkább összelöveti a várost, de nem adja át a vörösöknek.

Junius 18-án a meghátrált cseh csapatok újra bevonultak a városba. Éjszaka gránátok robbantak a Főtér fölött. A vörös csapatok a börgyár és Bánkeszi irányából támadtak. A lakosság a pincébe menekült. Napokig tartott a szörnyű bizonytalanság. Junius 21-én az ágyuk hirtelenül elhallgattak. Mi történt? Senki sem tudta.

24-én híre jött, megindultak a tárgyalások. Aug. 7-én kirendelték Ujvár népét lövészárkot ásni...

Félesztendő történelmét marokba szedtük. Ami ezután következett, reménykedés volt. Csalódások, remények láncolata. A kisebbségi sors glóriát rajzolt az ujvári magyarság homlokára, megtanította ökölbe szorított kézzel imádkozni.

1936-ban táborba gyűlt a Felvidék egész magyarsága Érsekújváron. A keresztény szociálisták tábora és a magyar nemzeti párt összeolvadt, megalakult az Egyesült Magyar Párt. Megszületett a magyar igazság egységes frontja a cseh hazugsággal szemben...

1938. nov. 8-án 1 óra 49 perckor megkondultak Ujváron a feltámadást jelentő harangok. Ölvedi János a Nemzeti Tanács elnöke nagyobb küldöttség élén, sietett a közeledő honvédek elé. Vitéz Henyey Gusztáv altábornagy könnyes szemmel fogadta Ujvár üdvözlését. Húszezer főnyi tömeg egetverő lelkesedése közt virágszőnyegen vonult be a magyar hadsereg. Beteljesedett! A hazugság bálványja összeomlott!

*Török basa feje
Szánkódisz a török hódoltság korából
(Városi Múzeum)*

A VÁROS

NEVEZETESSÉGEI

Érsekújvár kislétföldi magyar gazda város, mégis élő történelem. Nagyívű címeres kőkapuk, aprószemű rácsos ablakok, magasba szökkenő barokk tornyok, síkátorokba szorult házak között multja még mindig visszajár. Nem az új idők betonpalotái ragadják meg az idegent, hanem a régi Ujvár emlékei.

Az ország egyetlen cigánymuzsikás pályaudvaráról indulunk. A Széchenyi utcában a Dohánybeváltó hatalmas telepe mellett haladunk befelé, keresztezzük a Malom utcát, hol a nagymultú primási malom falába illesztett római sirtáblák Ujvár régmultjáról beszélnek. Ballagásunk közben az artézikut parkjában megállít a 48-as szabadságharc hőseinek emlékszobra, ennek szomszédságában az 1762-ben emelt barokk kápolna, tőle jobbra az új megyeháza.

A Széchenyi utcán elhaladunk a Pázmány gimnázium mellett, majd elérjük a város szívet, a hatalmas Kossuth Lajos teret. Ez a terület az 1580-ban épült várnak nagyudvara volt. Ide torkolnak a várterület utcái, itt folyt le a régi Ujvár egész történelme. Hadvezérek, primások, törökbasák, fejedelmek taposták köveit. Ide hozták a fogoly Heister labancgenerálist, itt hullott porba az áruló Ocskay brigadéros feje. A nagy mult öreg házai a téren körülsorakoznak. Keleten a várral egyidős katolikus plébánia templom, ezzel szemben az egykori várkaszárnya, ma a város tulajdonát képező Arany oroszlán szálló, emeletén a városi muzeummal,

déli oldalán Pázmány Péter 1630 körül emelt székháza, előtte Ujvár legszebb műemléke, az 1740-ben emelt Szentháromság szobor. A tér északi sarkában könyököl a Ferences barátok zárdája. A kolostort 1631-ben Pázmány építtette. Az épület legrégebbi része az udvarra néz. Itt van régi épségében a sokat emlegetett ujvári török basa szobája, aki lakosztálya mellé fürdőt is épített (a mai kongregációs otthon helyén). A zárda alól nyílik a most még befalazott váralagut bejárata, amelynek folyosói a Kossuth tér mélyén ágaznak szét a város alatt és valószínű az elmúlt idők számos emlékét őrzik. A város a közeljövőben feltárja a vár kazamatáit s mint történelmi érdekességet megnyitja a közönség számára.

A régi várpiac déli oldalán húzódik a 18.-ik századbéli városháza, egykor protestáns kollégium. Közelében a régi fiúiskola épülete. Itt nyílt meg 1842-ben a Ferences barátok algimnáziuma. Ennek az iskolának volt tanulója: Czuczor Gergely a költő, Fraknoi Vilmos a történétíró, Ottava Ignác a hírneves szemésztanár. Az iskola mögött az Árpád utcán keresztül jutunk Ujvár várának egyetlen fennmaradt bástyájára, a Forgách bástyára, amelyen 1779-ben barokk

Ujvár 1685-iki megvételének emléke

szobrokkal díszített kálvária létesült. Innen szép kilátás nyílik Nyitra és Esztergom felé, egyben fogalmat alkothatunk a régi várról, mely negyven hold területen feküdt, a várak mélységéről, mely itt épségben maradt.

Népművészeti szempontból érdekesek az ujjvári gazdák portáinak faragott kapui. Ékes bizonyítékai az ujjvári magyarok törzsökös voltának.

Sajátos élményt nyújt Ujjvár cigánynegyede, a Péro, mely egyetlen az országban. Muzsikások és szegkovácsok köztársasága, akiknek elődei a primások birkausztatói és nyírói voltak.

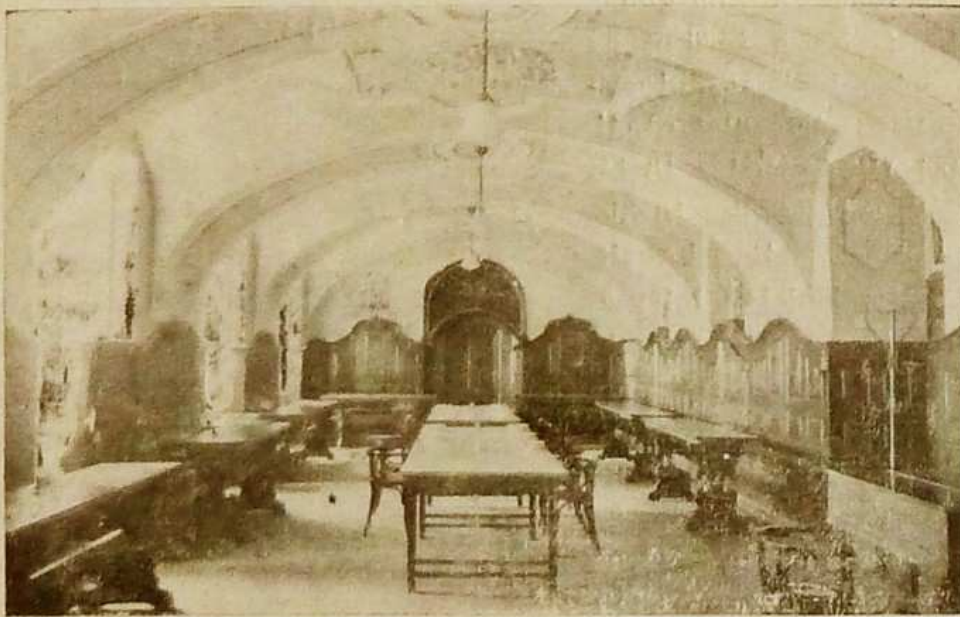
A város műemlékei:

A plébánia templom kapuja és kovácsoltvas homlokrácsa 1787-ből, előcsarnoka Széchenyi primás címerével 1693-ból, remekbekészült szentségtartója Pázmány adománya. A Feren-

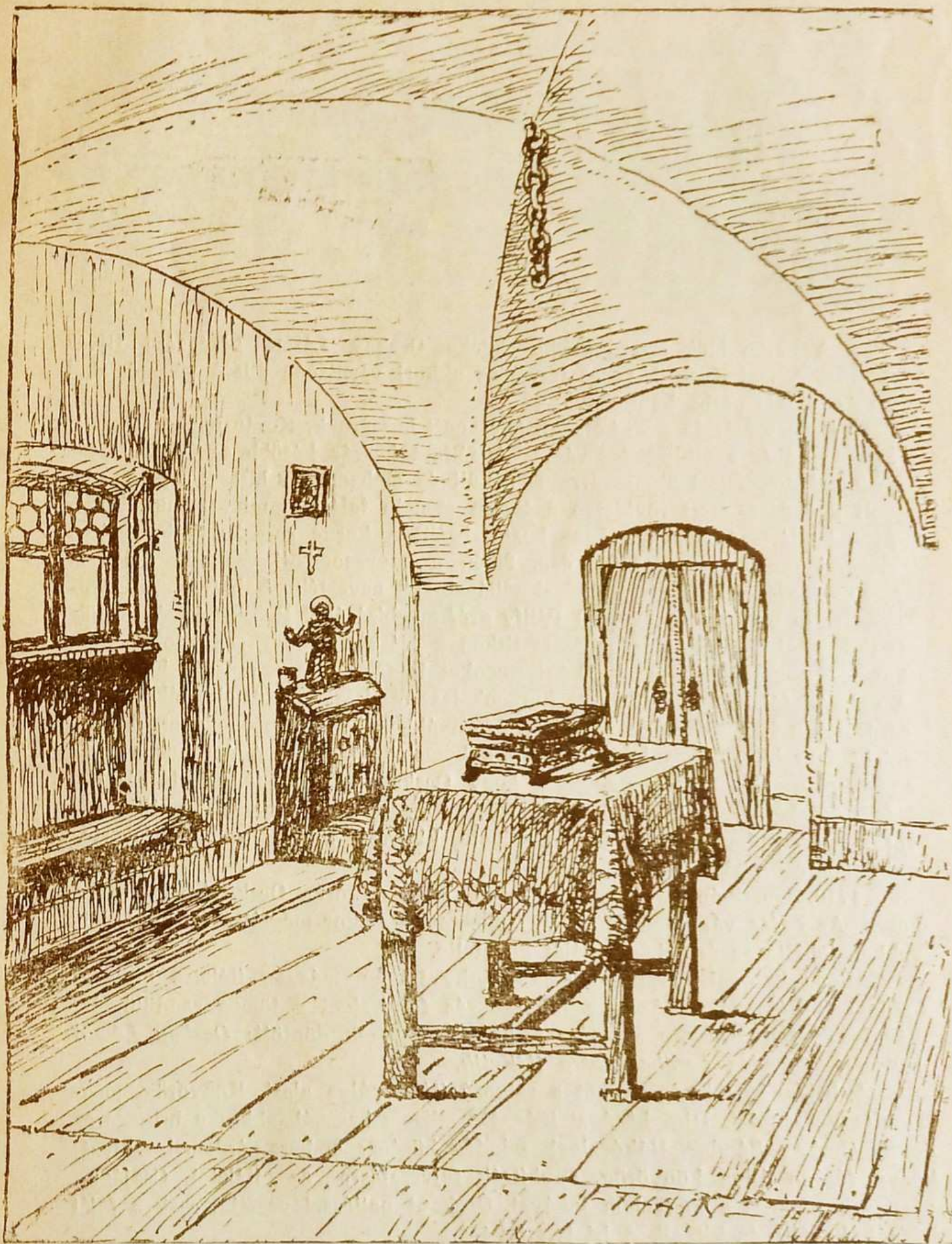
cesek templomának főoltárképe 1781-ből. A zárda tölgyfafaragású ebédlője, gazdag stukkódíszítéssel, az egyik ablakfülkében barokkstilű lectoriummal. A templom ötvösművei közt kitűnik: a XV. századi aranyozott kehely, áttört és figurázott dísszel, ugyanezen időből való ereklyetartó kereszt, valamint a Pázmány által ajándékozott barokkstilű szentségmutató. Számos régi festmény.

A városi muzeum:

I. terem. A világháború és a cseh megszállás emlékei. II. terem. Érsekujvár és környéke prehisztorikus anyaga. III. terem. A kelta és szkitha műveltség emlékei és a város környékén talált honfoglaláskori sírok. IV. terem. Érsekujvár várkorának emlékei. V. terem. Érsekujvárnak mint régi városnak emlékei. Céltárgyak és gazdag népművészeti gyűjtemény.

Ferences zárda ebédlője, ahol a kurucok, a labancok vezérkarát Ujjvár elfogatásakor elfogták

Az ujbári török basa szobája a Ferencesek zárdájában
(Thain J. rajza)

A kuruc idők legszomorúbb emléke Ocskay László kivégzése Ujvár piacán. A mai Kossuth Lajos téren, az akkori várpiacon állt a vérpad, ahol az áruló feje porba hullt.

Ocskay már 15 éves korában felesapott huszárnak. Korán bűnbe eshetett, mert a hóhér egyik fülét levágta. A félfülű huszár később egyik bajtársát meggyilkolta, miért Temesvárra menekült és mohamedán hitre tért. Itt sem volt maradása, mert rövidesen a Rajna mentén találjuk, mint német drago-nyos káplárt. A honvág haza hozta, beállt a kuruc seregbe, bátorságával ezredesi rangot nyert. 1704. dec. 25-én a nagyszombati csatában Rákóczi szerint csodákat művelt. „Rákóczi villámának“ nevezték. A balvégzetű tren-ceséni csata után (1708. aug. 3.) Pálffy gróf megbízásából Pyber László püspök Ocskay régi barátja, a brigadérost titkon a császár pártjára csábította. Ocskay a parancsnoksága alatt álló kurucokat is feleskette a császár hűségére. A császári táborba kényszerített kurucok lassan visszasködköstek Rákóczihoz, az árulóban is ébredezett a régi hit, tivornyákban keresett menedéket. A császári udvar hitette, a kurucok halálra keresték. Jávorka Ádám kuruc had-nagy koldusnak öltözve, megtudta, hogy Ocskay az új-esztendei dorbézolás után haza készül Verbórol Ocskóra. Ocskay gyanutlanul nyeregbe szállt, Já-vorka néhányadmagával az úton meglepte, kíséretét rövid tusa után leverte, a brigadérost pedig elfogta.

1710. jan. 2-án Ujváron híre futott, hogy Jávorka Ocskayt vasraverve hozza. Az egész vár népe az utcára tolongott s mikor meglátta Ocskayt, kö-vekkal dobálta az árulót, a halálát követelte.

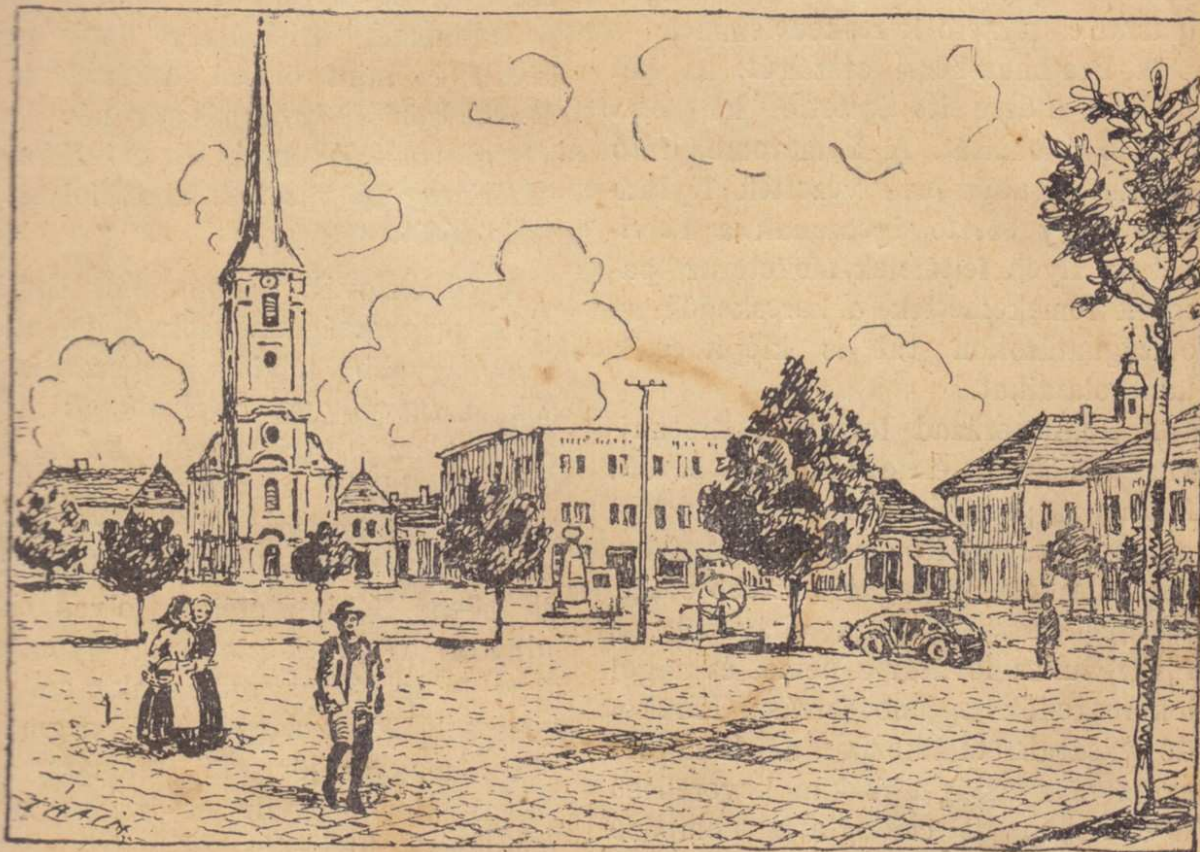
Ujvár katonai parancsnoka, Csajághy István, másnap ítéletre hívta a katorai törvényszéket. Amíg a tanácskozás folyt, lent a tömeg zendülő lár-mával követelte Ocskay vesztét. A haditörvényszék döntött: *Ocskay László árulásért elevenen karóbahúzásra ítéltetik.*

A brigadéros összeroppant a szigorú ítélet súlya alatt. Könyörög, meg-tagadja a császárt. Ujra hűséget ígér. De mitsem használ, ekkor a brigadéros öccse, Ocskay Sándor, Rákóczinak mindég hűséges embere, érdemeire hivat-kozva térden állva könyörög, enyhítsék fejvesztésre az ítéletet. Csajághy várparancsnok él a kegyelem jogával, Ocskayt pallóssal vesztik, csak a fejét húzzák karóba és kitűzik a bástya fokára.

Míg Ocskay a siralomházban végrendelkezik, a piacon ácsolják a vér-

padot. Hideg szél süvít, megperdülnek a dobok, a tömeg egetverő ordítással fogadja az árulót, mikor a gránátosok négyszögében a piacra indul. Grasalkevic János átadja az árulót a hóhérnak. Ocskay könyörgő hangon kiáltja a tömeg felé, hogy megtért Rákóczihoz, aztán elbúcsúzik és bocsánatot kér egykori tisztársaitól a nemzetárulásért. A pribékek megragadják, szemét bekötik, Ocskay imádkezva hajtja fejét a bárd alá.

A hóhér remekelni akar, pallósát két marokra fogva sujt. Ráhibáz. A szőrnyű vágás Ocskay vállát éri. Megismétli. Pallósa félrecsúszik, a harmadik csapás után Ocskay vergődő teste a földre bukik, de feje még mindig nem vált le. A véres iszonyatban a dobok tompán peregnek, a tömeg harsogva

*A Kossuth Lajos-tér, ahol Ocskay brigadéroszt lefejezték
(A kövezeten fekete kereszt jelzi a verpádnak helyét)*

díztatja a hóhért, a bakó csupa vér. A hóhér Ocskay felé hajol és pallósa hegyével metszi el a brigadéros gégejét, aztán üstökénél fogva felmutatja a porba hullott fejet, majd karóba nyomja és kitézi a nyitrai bástyára . . . Elvégeztetett!

A német bosszút állt. Heister generális az áruló fejéért 10 derék magyarnak életét veszi. Győrben kivégezteti pallóssal Fodor dandárnokot, Behort ezredest, Palkovich hadbiztost, Benedek Tamás hadnagyot pedig hat más kuruccal bitóra huzatta.

Kár, kár, kár, — kár vala Ocskay Lászlónak,
Ilyen nagy vitéznek lenni árulónak.
De nem kár hazáját, vérét eladónak,
Szemeit kivájni fekete hollónak.

A VÁROS GAZDASÁGI ÉLETE

Az Árpádházi királyok alatt kiadott okmányok bizonyítják, hogy Érsekújvár határában fekvő és a török hódoltság alatt elpusztult Nyárhid mezőváros forgalmi központ volt. Ezt a földrajzi adottságból folyó szerepet vette át Érsekújvár, mert már a 18-ik század elején a Kisalföld termelő és piaci központja, fejlett állattenyésztéssel, gabonatermeléssel, virágzó iparral és lüktető kereskedelemmel.

A Pestbuda-bécsi országút, a két főváros ütőere itt építette ki első pihenő állomását. A Komáromba futó dunántuli utak erre vezettek Nyitrának, hogy szerte ágazzanak a Felvidéken. Ilyen feltételek mellett az iparosok remekelhettek, a kereskedők az országhatárokon túl is kiépíthették kapcsolataikat.

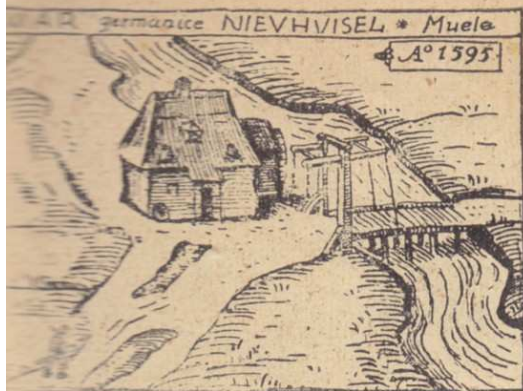
A 19-ik század folyamán Érsekújvár gazdasági élete virágba borult. Marháit a pesti és bécsi vásárok legszebb jószágai. Kővér gabonája a dunai kereskedelem legkeresettebb cikke. Környékének lóanyaga világhírű, az újvári luxus lóvásár a német és angol lókereskedők legjobb forrása. Kirakodó vásárain találkozik a Kisalföld egész magyarsága. A kun keveredésű újvári nép itt csillogtatja pompázó ruházatát, vásárolja össze remekbe készült ezüst gombjait, kőszötyűit, ékszereit, vásárfiának a nehéz selymet, a finom posztót s egyezkedik a himes faragó-mesterrel az őrtálló-kapufa munkálására.

Uj fejlődést jelentett Ujvár gazdasági életében Kapisztori Ferenc vaskereskedő, később orsz. gyűlési képviselő megjelenése, aki 1848-ban 7500 pengőforint alaptőkével megalapította az Érsekújvári Takarékpénztárt. A takarékpénztár hatalmas fejlődésnek indult. 1884-ben 11,604.905 ft., 1896-ban már 31,373.884 ft. forgalmat bonyolított le. A csehszlovák uralom alatt a Dunabank érdekeltsége lett, most kivált és mint önálló intézet újra *Érsekújvári Takarékpénztár* név alatt a régi tradíciók útján Szabó Kálmán vezérigazgató vezetésével folytatja működését.

A csehszlovák uralom alatt Érsekújvár magyarságának sokat jelentett a legnagyobb felvidéki pénzügyintézetnek, a *Barsmegyei Népbanknak* megjelenése az újvári piacon. Ez az intézet kisebbségi sorsában is megővta teljes függetlenségét és magyar nemzeti jellegét. Székhelye Léván volt, de kilenc fiókinintézetén át olyan erőt adhatott a csehek gazdasági nyomása alatt fuldokló magyarságnak, amivel igen sok gazdasági értéket megmentett a magyar jövő számára. A bank, mint szövetkezet kezdte meg működését 1882-ben 2936 ft. alaptőkével s ma az intézet saját tőkéje 2 millió pengő, betétállománya meghaladja a 15,000.000 pengőt. Ez hatalmas lendület jellemzi a bank érsekújvári fiókját is, amelynek élén 1924., a fiókinintézet megnyitása óta a felvidék legkitűnőbb bankszakembere, *Pető István* igazgató áll. Az intézet érsekújvári fiókinintézetének állománya 1938. dec. 31-én: betétek: 2,530.000 P, kihelyezések: 1,500.000 P. A bank lévai

Pető István
a *Barsmegyei*
Népbank
igazgatója

Az ujbári vármalom 1595-ben
(Egykoru metszet után)

központja a Magyar Nemzeti Bank mellékhelye.

Érsekujvár gazdasági életének fejlettségét igazolja, hogy a *Magyar Nemzeti Bank* is fiókintézetet nyitott a városban. A budapesti piac főképen a *Magyar Általános Hitelbank* ujbári fiókján át bonyolítja le üzleteit. Ujabban az *Iparosok és Kereskedők Hitelintézete* terjeszkedik és az Ujbárvideki gazdák intézete az *Érsekujvári Járási Hitelszövetkezet* fejt ki élénk tevékenységet.

Ujbár gyár- és kisipara egyaránt virágzik.

Gyáripari téren a legnagyobb üzem a „Cikta” cipőgyár, mely azelőtt a *Bata zlini* cég érdekeltségéhez tartozott s most mint K. F. T. magyar vezetés alatt dolgozik és 800 magyar munkásnak ad kenyeret.

A Cikta gyár mellett a Messinger E. féle cipőgyár is jelentékeny. Évenként 60.000 pár cipőt készít. Üzeme a legmodernebb gépekkel dolgozik, átlag hatvan munkást foglalkoztat. Minőség áruja rendkívül kerésett, úgy a Felvidéken, mint a budapesti piacon.

Mellette az *Érsekujvári Kender és Lengyár* kiemelkedő ipari érték, mert exportra is dolgozik és biztosítja a környék kender és len termelésének ipari feldolgozását. 1917. óta a Magy. Ált. Hitelbank érdekeltsége. Igazgatója: Engel Lajos. 180 munkást foglalkoztat. Jelentékeny üzem a *Popper-féle gépgyár* vas és fémöntöde,

melynek vas és fém öntvényei rendkívül keresettek.

Érsekujvár malomipara Ujbár alapításával egyidős. Az ujbári vár építését követő tizenötödik esztendőben, 1595-ben a vár látképét ábrázoló metszeten már megtaláljuk a mai Klein-féle múmalomnak őst, a magas tetejű vizimalmot, amely nemcsak őrlésre, hanem a várárkok vizének felduzzasztására is szolgált. A malomnak a helyét pontosan megjelöli egy ismeretlennek 1621-ben kelt levele, amely a következőket írja: „Az ujbári malom, mely a vámhidnál van, még ezideig mind az ujbáriak számára ferog éjjel, nappal.”

A Klein féle múmalom a régi helyén áll, a vámhid mellett s bár számtalanszor leégett, régi szárnya megtartotta eredeti alakját, mint azt az 1765-ben készült primási telekkönyv térképe bizonyítja. Az ujbári Klein malom közel 450 éves multra tekinthet vissza s az ország egyetlen malma, melynek fejlődése különböző korok metszetei alapján hitelesen kimutatható.

A Klein Testvérek érsekujvári henger- és múmalma nemcsak ipartörténeti érték, hanem a Felvidék legmodernebb berendezésű malom üzeme, melynek termelése hat vagon, 50 munkást foglalkoztat és a legkitűnőbb márka lisztet termeli. A malmot ötven esztendővel ezelőtt vásárolta meg a Klein család a primási udvartól s a család kezében fejlődött ki a Felvidék egyik leghatalmasabb malomüzemévé.

A Klein-malom birtokához tartozik a közelben fekvő nyárhídi major,

Honori Nagj

BUDAPEST VIII., RÁKÓCZI-UT 7.

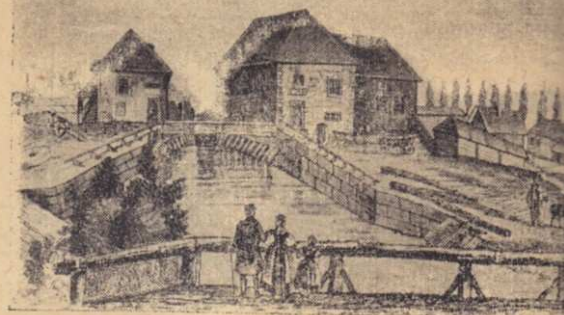
amely mellett állt egykor a várhoz tartozó nyárhídi malom. Az elpusztult malom valószínű már az Árpádházi királyok alatt épült. Az ujbári vár megépítése után falakat emeltek a malom védelmére, majd később meg-erősítették s mint malom-erőd az ujbári vár elővédjéül szolgált. Ujbár kuruc korában, 1708-ban jelentékeny szerepet játszott, mert Heister generális a malom-erődtől indította meg Ujbár ostromát. Ötszáz válogatott labanc rohamozta az erődöt, amit Riviére, Rákóczi francia eredetű kapitánya 300 gránátossal sikeresen védett. Később Berthóty, Ujbár kuruc parancsnoka rendelkezése a malomerődöt kiürítették, a malmot felgyújtották, erődjét pedig az ujbári várból porrá lötték. A nyárhídi malom többször újjáépült, míg a hetvenes években megszűnt. Romjait betemette az idő.

Ujbár malompiacának jelentékeny forgalmat biztosít az ujbári Malomipari Rt., mely három Ujbár környéki malomnak üzemét irányítja Bolyky János kitűnő szakismeretével a részvénytársaság ujbári központjából.

Érsekujvár gyáriparának komoly értéke még Nasch és Róth papírzacskógyára, mely a Felvidékkal nagy forgalmat bonyolít le, valamint Udvaros Ferenc hentesáru és huskonzervgyára.

Rendkívül fejlett Érsekujvár téglapára. A téglagyárak közt Kurzweil Emil téglagyára vezet. Ennek a gyárnak téglájából épült Ujbár minden jelentékeny közintézménye. Téglája messze környéken is keresett. Évi termelése 6 millió tégl. 2 körkemencével dolgozik 32 holdnyi területen. Van kavicsbányája is. Munkásai a legmodernebb munkásházakban laknak.

Kisipari téren a lakatos, a cipész, a műbutor és a szűcsipar virágzik. A

Az ujbári primásmalom 1840-ben

céhek remekelő hagyományai az utódokban is élnek.

Érsekujvár kereskedelme igen virágzó. Történelmi multja van Ujbár vaskereskedelmének, amely szakma Kapisztori Ferencben a legelső kereskedő országgyűlési képviselőt adta az országnak.

Az érsekujvári kereskedelem legvirágzóbb ágai: a gabona, gyapjú, vas, bőr és liszt.

Érsekujvár mezőgazdasági életéről is megemlékezünk.

A várkorszakban Érsekujvár területe a mezőgazdasági művelésre alkalmatlan mocsaras környék volt. Katonai érdek a posvány, a nádas a leg-erősebb várfal, golyó nem fogja, szája elnyeli a támadást. Rendszeres mezőgazdasági élet tulajdonképpen 1724 után indul meg, mikor császári parancsra lebontják a vár falait, a vár-árkok vizét fokozatosan levezetik, medrébe szorítják a Nyitrát, kiszáritják a város környékét.

Az évszázadokon át pihent ujbári föld, a Kismagyar Alföld egyik legértékesebb része. A terület 1729 földbirtokos kezében van. Ebből 112 birtokos 20 kat. holdnál nagyobb birtokon dolgozik, 369 birtokos 5—20 kat. holdat művel, 1248 pedig 5 kat. holdnál kisebb területen termel. Az 1938. évi összeírás Ujbárban 3590 iparossal szemben 1256 őstermelőt mutat ki, ennek ellenére Érsekujvár inkább gazdaváros, népe belterjesen gazdálkodik. Az utolsó évtizedben

közel 1000 holdnyi területet gyümölcs-fával ültettek be, amely Kecskemét módjára önti magából a sokféle gyümölcsöt, főképpen a barackot. Érsekújváron számos nagy gyümölcstermelő van. Ezek közt Belohorszky Károly gyümölcsöse vezet. Belohorszky egyik úttörője Ujvár gyümöleskultúrájának. A földművelésügyi minisztérium támogatásával teljesen korszerű gyümölcs-ésomagoló épült, amely lehetővé tette a kitünő ujvári gyümölcs exportját.

Jelentékeny, a gyümölcstermelésen kívül a paprika termelés. 1400 kat.

holdon paprikát termel az ujvári gazda. A szövetkezetbe tömörült paprika-termelő gazdák most építik nagy paprika malmukat, érdekeik védelmére pedig a közelmúltban alakították meg az Érsekújvári Paprikatermelők Szövetségét.

Érsekújvár a visszacsatolt terület egyik legfontosabb mezőgazdasági és forgalmi központja rendkívül nagy lendülettel fejlődik. Mióta Nyitra-Pozsony vármegyék székhelye lett igen sok lehetőséget kínál a vállalkozó tőkének.

ÉRSEKÚJVÁR STATISZTIKÁJA

Lakosság :

Érsekújvár polgári népessége összesen: 21.903 lélek. Ebből nőtlen és hajadon: 11.102, házas: 9.232, özvegy: 1410, törvényesen elvált: 159.

Anyanyelv :

Magyar: 19.386, német: 265, szlovák: 2.088, rutén: 13, egyéb ismeretlen: 151, magyarul tud: 21.106.

Vallás :

Róm. kath.: 18.413, gör. kath.: 49, református: 389, evangélikus: 198, görög keleti: 49, izraelita: 2.771, egyéb ismeretlen: 34.

Művelődés:

Ír és olvas: 18.857, Analfabéta: 1.181, 6 évnél idősebb analfabéta: 5.9%.

Foglalkozás :

Önálló kereső: 3.363, ezek eltartottja: 5.290. *Tisztviselő kereső*: 831, ezek eltartottja: 843. *Segédszemélyzet kereső*: 5.557, ezek eltartottja: 5.493. *Ház és házrésztulajdonos főfoglalkozásra tekintet nélkül összesen* 3.492. *Földbirtokos* összesen: 1.729, ebből 20 kat. holdnál nagyobb birtokkal: 112, 5—20 kat. hold birtokkal: 369, 5 kat. holdnál kisebb birtokkal: 1.248.

Ipar :

Kereső férfi: 2912, nő: 647, eltartott: 1.161 férfi, 2953 nő. *Önálló kereső*: 817, ezek eltartottja: 1.460. *Tisztviselő*: 110 kereső, ezek eltartottja: 115. *Segédszemélyzet kereső*: 2.632, ezek eltartottja: 2.539. *Házi és népipar, vándoripar, kereső*: 31, eltartott: 64. *Kereskedő önálló*: 386, piacárus, házaló ügynök: 146.

Földbirtok:

Szabad földbirtokosok száma összesen: 1.831. Ebből 5—10 k. holdas: 270, 10—20 k. h.: 188, 20—50 k. h.: 113, 50—100 k. h.: 18, 100—500 k. h.: 4, 500—1000 k. h.: 2. *Földbirtok területe* összesen: 12.599 kat. hold.

Érsekújvári népművészet

-THAIN

A népművészet általában a faluban él, ott virágzik és ott is indult, már jóidő óta elmúlnak. Ezzel szemben érdekes jelenség Érsekújvár 22.000 lakosú városa, amelyben virágzó népművészet is van. Illetve ma már csak volt, mert bizony a rohanó élet az új divat, itt is kiszorítja a népi izlést. Hogy Érsekújvárbán népművészet van, annak az oka alapításában rejlik. Érsekújvárt 1580-ban négy falú: Nyárhíd, Lék, Györök és Gug lakóinak az egyesítése által alapították. Így a falú hagyományai századokon át megmaradtak a városban és virágzó népművészetben élték ki magukat.

A ház, a bennevaló, a viselet, a temető mind-mind az érsekújvári népművészet teremtő mezeje.

A ház agyagfalú, nádfödeles, melynek az eleje az, ahol díszít az újvári ember. A háromszög alakú deszka homlok keretezve van festett és csipkézett lécekkel, a keretben levő mező pedig vízszintesen három részre tagozódik. Alul van a csepegő eresz, középen, a beljebb álló padlás szellőztető, a szív, kereszt, csillag stb. alakú nyílásokkal, fölnt pedig a legdíszesebb rész, a feliratléccel (itt a gazda neve és az évszám) elválasztott orom.

Ide teszi díszül, a még Ázsiából hozott ősi motivumot, a felkelő nap képét, ennek tetejébe, a hegyre jön aztán a szépen faragott kereszt. Ime a pogány és keresztény tulajdonságok szentistváni egyesülése.

A házba a kiskapun, illetve szekérrel a mellette lévő nagykapun át jutunk. A kapu oszlopai faragottak. Lennt a lábazat és fölnt a fej az, amit leginkább díszítenek. Az ajtókon csipkelécek futnak körül, a kilincsek változatos kovácsoltvas formák.

A tornácon át a mestergerendás szobákba jutva még ma is láthatunk hímes butorokat, lócákat, ládákat és az edényfogásokon ott felejtett rózsás tálakat, korsókat. A ládákbán ott szomorkodnak a százáncú szoknyák, a híres „üstöskacik“, a virágos kendők, hímezett főkötők és a fekete négysor-ezüstgombos gazdakabátok.

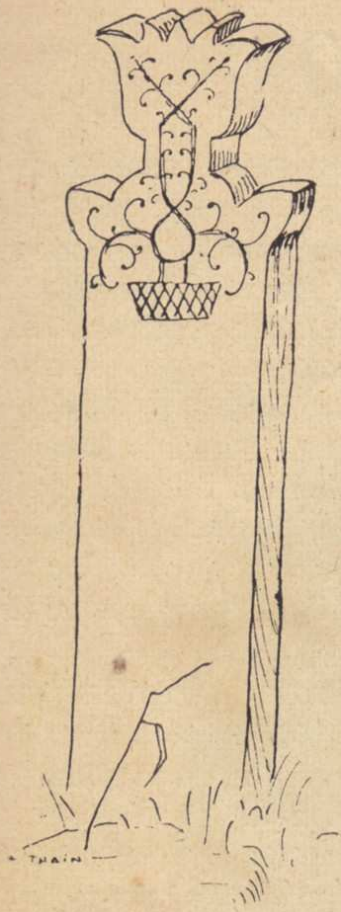
Ma már, sajnos, az érsekújvári népviselet tűnőben van. Vasárnap a nagy mise után még látni itt-ott egy-egy főkötős menyecskét pávázni a ringó tűz szeknyában, meg selyem nagykendős leányt, de bizony soknál hiányzik már a csipkés ingváll s a gazdanép pedig, csak a „lajbin“ viseli már az ezüst pitykéket.

Hej! pedig régen mennyi ezüst holmit: gombot, láncot, csattot, boglárt stb. adtak el a híres újvári vásárokon az idevaló és más ezüstművesek is.

Keresztelő, lakodalom, temetés mind az érsekújvári népművészet pompája volt. Ruhák, edények, nóták, fokosok és hímes fakeresztek jelzik ezt az utat, amelyen, régen az újvári ember elhaladt.

És a virágos temető süppedt sírjain, a díszesre faragott öreg keresztek is, az érsekújvári népművészetéről mesélnek nekünk,

Thain János,

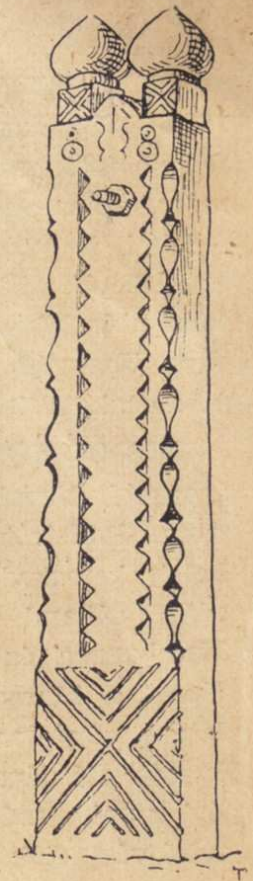

1.

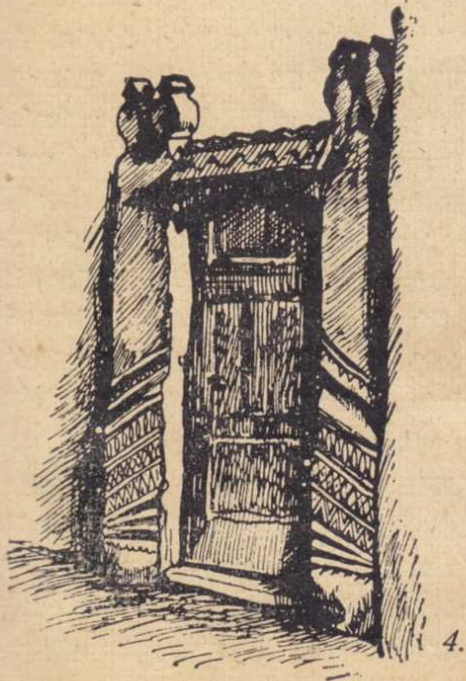

Érsekújvári népművészet.

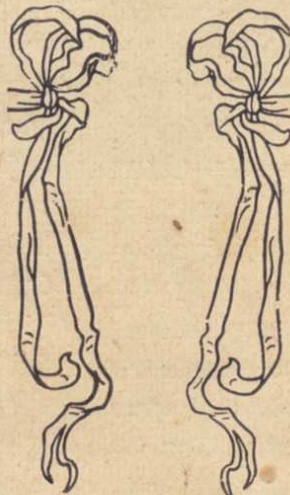
3.

2.

4.

5.

Érsekújvár népművészete

Thain J. eredeti rajzai. 1., 2. Ujvárkörnyéki református temetők kopjafái. 3. Ujvári magyar gazda háza (homlokzatán a felkelő nap). 4. Ujvári kapu. 5. Ujvári bábsütő minta 1841.

ÉRSEKÚJVÁRI LEXIKON

BERCSÉNYI MIKLÓS (székesi gróf) 1665—1725. Rákóczi leghűbb barátja, felkelésének országos főtábornoka, a kormánytanács első szenátora, 1707-ben fejedelmi helytartója, kinek rendeletére erődítik újra Érsekújvárt. A felkelés bukása után követi urát Rodostóba, ott hal meg. Hosszabb ideig a ferencesek zárdájában lakott, lakhelyét emléktábla jelöli.

BODOR JÓZSEF (sepsizaláni) bankigazgató, törzsökös székely család ivadéka. Született Brassóban 1882-ben. A keletj kereskedelmi akadémia elvégzése után állami ösztöndíjjal kiküldték Hamburgba és Amsterdamba. 1905-ben lépett a Magy. Ált. Hitelbank szolgálatába, fiatalon került az intézet kecskeméti fiókjának az élére, ahonnan tízévi munka után É.-ra helyezték az érsekújvári fiók szervezésével és vezetésével bízták meg.

BOGYÓ FERENC, Ujvár első városbírája, aki Nagy István újvári plébános-sal, Grassalkovics János póstamesterrel, Tapolcsányi udvarbíróval összejátszva, az újvári kurucz érzelmű ferencrendi barátok útján titkos érintkezést tart fenn Vak Eötyyán brigadérossal és Härtl Ernő újvári labanc térparancsnok segítségével lehetővé teszi, hogy 1704-ben 1000 hajdú rohammal elfoglalja Ujvárt. Bogyót öt ízben választották meg városbírónak.

BOTTYÁN JÁNOS (1640—1709) Rákóczi vitéz tábornoka. Szegény nemes szülők gyermeke. Mert katolikus hitre tért, apja kifagadta. Kollégiumi kapus lett. Később beállt katonának. Esztergom végvárába került. Ez időben követte el fogadásból első vakmerő tettét. Parasztnak öltözve bement Ujvárba. A minaret tornyából lelökte az imádkozó dervist. Utját álló janicsárt lelötte, az őt üldöző örök csapatot várakozó társai

felkoncolták. Csodálatos bátorságával ezredesi rangot nyert, majd hadi kormányzó. Szabadságszeretete vitte a kuruc táborba, hol legendás híre támadt. 1704-ben 1000 hajdúval megrohanta és bevette Érsekújvárt.

CAPRARA ENEÁSZ SZILVIUSZ gr. oszt. tábornok (1631—1701) 1683-ban a magyarok ellen harcolt. 1685-ben elfoglalta a töröktől Érsekújvárt. 1686-ban az erdélyi határig nyomul előre. Mint Savoyai Jenő hg. irigy ellensége tette nevét ismertté.

CHOWNITZ JULIÁN TÓDOR (Chowanetz József) hírlapíró született Érsekújváron 1814. Németországban élt. A szabadságharc után igyekezett a figyelmet a magyar kérdésre felhívni. Számos munkája jelent meg német nyelven. 1849-ben az „Opposition“ c. pol. napilapot szerkesztette.

CZUCZOR GERGELY költő (1800—1866), bár É. közelében Andódon született, É. mégis magáénak tekintheti, mert a Cz. család törzsökös újvári (a város 1765 évi telekkönyvében számtalan Czuczor szerepel, mint primási jobbagy), mert Cz. G. szüleivel már kora gyermekségében Ujvárra került és itt is nevelkedett. Az újvári ferencesek algimn.-ban kezdte tanulmányait. É. költő fiának szobrot emelt és bensőséggel ápolja annak az írónak emlékét, aki öntudatos magyarságáért a kufsteini várbörtönt is megszenvedte.

CSULEN KOLOS 1888, szentferenc-rendi zárdafőnök. Hosszabb ideig Érsekújváron, majd Eperjesen, azután Pozsonyban. A visszacsatolás előtt ismét Érsekújvárra került. A magyar ügynek mindenütt lelkes harcosa.

ESZTERHÁZY IMRE gr. érsek (1663—1745) Mária Terézia legbuzgóbb

Prucor Gergelmy

híve, 20 év alatt 10 milliónál többet ad jótékony célra. Érsekújvár mezővárosnak és a város alatt lévő úrbéres községnek összeolvasztását rendelte el.

ÉRSEKÚJVÁR BIBLIOGRAFIÁJA.

Legjelentősebb monografiák. Balázs György: Ujvár várépítészeti rendszere és katonai szerepe (Had. tört. Közl. 1888); Fábrián János: Az esztergomi érsekség új Vára, 1545—1580 (Esztergom 1896); Matunák Mihály: Érsekújvár a török uralom alatt 1663—1685 (Nyitra 1901); Dr. Noszkay Ödön: A léki vár (Érsekújvár 1930); Dr. Haiczl Kálmán: Érsekújvár multjából. Thain János: Érsekújvár műemlékei. Történeti forrás: munkák: Istvánfy, Hist. libri XXIV. Verancsics levelezése, Mon. H. Hist. Evlia Cselebi: Török-Magyarhoni történ. emlékek. Schefer: Ungarische Chronika (Cassel 1606); Ortelius: Redivivus et Continuatus (Frankfurt 1665); Tollius I.: Epistolae Itinerarie (1687). Gazdag adattár Thaly Kálmán legtöbb munkája. E könyv első kiadása E. az irodalomban, c. cikk.

ÉRSEKÚJVÁR. Nyitra—Pozsony köz-igazgatásilag egyesített vármegye székhelye. Ez a vármegye a bécsi döntés alapján Nyitra és Pozsony vm. visszakerült területéből kialakított közigazgatási terület. Területe: 1602 négyzetkilóméter, népessége: 191.710. Népsűrűsége: 119.6 négyzetkilóméterenként. Három járásra oszlik: érsekújvári, galántai, vágsellyei. A lakosság 78.9% magyar, 20.3% szlovák.

ÉRSEKÚJVÁR 1687-BEN. Tollius Jakab utrecht-i orvos 1687-ben a töröktől való felszabadulás után Ujváron is járt. „Epistolae Itinerarie” c. könyvében írja: „Pozsonyból Ujvárhoz mentem, melyet a tűzvész és rombolás szármalmasan eléktelenített. Fogadósom az ostromnál jelen volt beszélte nekem, hogy a közkatonákkal több mint 400 könyvet vetett tüzre, melyeket egy Mo-

rakod nevű tudós török papnak könyvtárában találtak. Maga a város kicsiny, benne egyetlen ház sem ép, kapuja csak kettő van.

ÉRSEKÚJVÁR ÉS JÁRÁSI KERESK. TESTÜLETE. Alakult 1935-ben. Elnök: Néder János, titkár: Proháchka Lajos. Érsekújvári tagok száma: 580, járási tagok száma: 210. Az érsekújvári kereskedelem legvirágzóbb ágai: vas, bőr, vegyes, gabona, gyapjú.

ÉRSEKÚJVÁR ÉS VIDÉKE IPAR-TESTÜLETE. Ezelőtt Érsekújvár és járási Ált. Ipartársulat. Alakult: 1925. Székházat épített 1936-ban. Elnöke: Ludik István, titkár: Raffesberg Ödön. Érsekújvári tagok száma: 800, vidéki tagok száma: 400. Virágzó kisipari ágak: cipész, fém- és asztalosipar.

ÉRSEKÚJVÁR FÖLDRAJZI FEK-VÉSE. Északi szélesség: 48° 59' 13", keleti hosszúság: 18° 10', Tengerszín: 119 m. Éghajl.: 10.3° C, Évi csap.: 700 m/m. Kiterjedése: 12.601 kat. hold. Távoltsága Budapesttől vasúton: 122 km.

ÉRSEKÚJVÁR FELADÁSA 1663-BAN. Miután Forgách Ádám, Locatellivel feladta a várat, 2472 emberével távozott. A várban maradt 3000 puska-golyó, 700 hordó liszt, 300 akó bor, 100 göngyölt posztó ruhára, 70 q lőpor, 70 jó ágyú. A hátramaradt sebesülteket és betegeket a török saját költségén gyógyította és a gyógyultakat a többi után küldte. A török vesztesége 3000 ember. A rohamok alatt elesett Musztafa, a spahik agája, anatóliai Juszuf, a sofial Becco basa. A galipoli Ibrahim basát a nagyvezír Ujvár körüli mulasztása miatt megfojtatta. Forgách, Locatellivel együtt Ujvár feladása miatt egy évig Győrben fogva volt. A vár első török parancsnoka Kurt basa, mellette Hüszein basa. Védőrsége 5500 ember, közte 1500 janicsár.

ÉRSEKÚJVÁR HELYRAJZI MULT-JA. Érsekújvár és környéke honfoglalás-

kori magyar település. Beigazolt adatok szerint négy község feküdt ezen a területen. Podhraczký írja 1839-ben a Tud. Tár-ban: „Lék, Gugh, Györök és Nyárhíd ezek az elpusztult faluk kún eredetűek voltak, kiket V. István meghasonlás miatt szakasztott ki a kúnok székeiből s oda szállítá, úgy látom pedig, mint-ha Ujvár Nyárhíd falunak határán állana.“

ÉRSEKÚJVÁR LEGRÉGIBB LAKÓI a kelták voltak, amit számtalan lelet igazol. Lásd: Érsekújvári Lapok I. évf. 12.—13. sz. Kik voltak Érsekújvár legrégibb lakói c. cikket.

ÉRSEKÚJVÁR MEGSZÁLLÁSA. Az entente csapatai 1919 január 10-én szállták meg a várost. A megszállás előzményeit a városi tanács jegyzőkönyve a következőkben foglalja össze: 1919 január 7-én a város vezető tisztviselői szabadságot kérnek és elhagyják Érsekújvárt. Január 9-én dr. Guth Jenő v. főügyész bejelenti 8-án a polgárság bevonásával megbeszélést tartottak a teendőről. Az eltávozott tisztviselők helyét ideiglenesen betöltik. Polgármester h. Kvetán Lászlót, főjegyzőnek dr. Zeller Bélát, rendőrfőkapitánynak Holota János dr.-t választják. Január 10-én cseh csapatok közelednek a városhoz. A tanács parlamenterként kiküldi: dr. Guth J., Lapka Á., Schön Gy., Bárdos I., Chmelár Alajost, akik a cseh csapatok elé mennek, velük az átadás módozatait megbeszélve, délután 2 órakor a csapatokkal visszatérnek, s legnagyobb csöndben átadják a várost.

ÉRSEKÚJVÁR MEGVÉTELE 1685-BEN. Lotharingiai Károly 1685 júl. 7-én megindítja Ujvár ostromát. Hire jön, hogy Ibrahim felmentő serege közeledik. Károly elébe megy a török seregnek. Ezalatt Caprara folytatja az ostromot. 17-én megjön L. Károly győzelmének híre. 18-án heves zápor elmossa a rohamot. 19-én hajnalban 3000 kiszemelt katona

rohamra indul. A török katonaság hősi-esen ellenáll. Az ágyútűz azonban megtöri őket. A védőrség többször kitüzi a fehér zászlót. A támadók tovább hatolnak, beszorítják a törököt a városba s egy órán belül 1200 férfit, asszonyt, gyermekeket felkoncolnak. Az újvári basa a bástyán elesik, a védőrségből csupán 200 fogoly marad. A német katonák első dühük lecsillapodása után a szép török nőket és gyermekeket megkímélték a szépségük szerint 100 frt.-ért sőt 100 bir. tallérért eladták császári tiszteknek. A császáriakból elesett 300, megsebesült 366 ember. Zsákmány: 93 löveg, 5 tüzmozsár, 1000 q löpor, 20 q öntött ólom. A törökök főzászlója a rohamban a sváb csapatok kezébe került, azt vezérik Károly Gusztáv baden-durlachi gróf a sváb rendeknek adományozta.

ÉRSEKÚJVÁR NÖVÉNYZETE, az alföldi flóra. Jellemző fái, a fűz és az akác.

ÉRSEKÚJVÁR POLGÁRMESTEREI. 1848: Tóth József; 1849—1850: bíró Kőszeghy József; 1851: Velzer István; 1848—1853: b. Kőszeghy József, 1854: Kapisztori Ferenc; 1855—1856: Kovács József; 1857—1860: Hettlányi Ferenc; 1861: b. Kőszeghy József; 1861—1864: Velzer István; 1864—1867: Hettlányi Ferenc; 1867—1872: Czuczor Ferenc; 1873—1883: Czuczor Ferenc; 1883—1891: Paulus Ignác; 1891: Druga Sándor; 1892: Paulus Ignác; 1897: Kukán Imre, Miklóska Aladár, Steiner Gyula, Kvetán László, Ölvedi János (1939).

ÉRSEKÚJVÁR RÉGI VÁROSBIRÁI. Bogyó Ferenc (1687—1689), Kőröskény János (1690), Bogyó Ferenc (1691—1694), Náray László (1695), Czompó István (1696), Balkó Ferenc (1697), Bogyó Ferenc (1698—1701), Kőröskényi János (1702), Bogyó Ferenc (1703—1707), Grassalkovics János (1708), Bogdány Ferenc (1709—1710), Akerle János Leonard (1711—1712), Bogdány Ferenc

(1713), Pesti András (1714—1716), Kosztolányi Márton (1717—1719), Kereskény Jónás (1720—1721), Frummer András (1722—1723), Kosztolányi Márton (1724), Durchenvald József (1725—1726), Kosztolányi Márton (1727), Alter Ferenc (1728—1729), Kereskény Jónás (1730), Estó András (1731), Szorgenfray Miklós (1732—1733), Estó András (1734—1735), Durchenvald József (1736), Póra János (1737—1738), Szorgenfray Miklós (1739—1740), Póra János (1741), Leszek Lajos (1742), Póra János (1743), Durchenvald József (1744), Póra János (1745—1748), Mike István (1749—1754), Póra János (1755—1756), Bosnyák Ferenc (1757), Frummer András (1758—1760), Ujvári Ferenc (1761), Fegyveres Mihály (1762—1764), Póra János (1765), Vidovits Márton (1766—1767), Szumeray János (1768), Sággy Ferenc (1769—1776), Endrődy Ádám (1777—1778), Ujvári Ferenc (1779—1780), Endrődy Ádám (1781—1783), Lamer Miklós (1784—1785), Jambrikovics László (1786—1792), Szeniczey Ferenc (1793), Guzsalovics Adalbert (1794—1796), Jambrikovics László (1797—1801), Ágoston Antal (1802—1807), Sággy Antal (1808—1814), Márkly Mihály (1815—1817), Sággy Antal (1818—1823), Paulik István (1824—1825), Sággy Antal (1829—1831), Paulik István (1832—1841), Fogd Gábor (1842—1845), Kőszeghy István (1845—1847), Fogd Gábor (1848). Ezután a város polgármestert választott.

ÉRSEKÚJVÁRI SAJTÓJA. „Érsekújvári Lapok“. Hetilap. Szerk. Rudnyánszky Gyula (1878 V.—1878 VI. 30), folytatása a „Nyitrai Lapok“. „Érsekújvár és Környéke“. Hetilap. Szerk. Szegváry Lajos, (1879. VI. 18—1885). Érsekújvár és Vidéke. Hetilap. Szerk. Szegváry Lajos (1885—1919) Érsekújvári Lapok, Hetilap. Szerk. Dr. Ozoray József és Lange Gyula. Érsekújvár és Vidéke. Kismagyar Alföld. Hetilap. Szerk. Illényi István

(1911—1914). Érsekújvári Ujság. Szerk. Putnoki Ferenc 1912. A cseh uralom alatt megjelent „Ujvári Ujság“ a csehszlovák szoc. dem. párt lapja, később a „Reggel“ című napilap a csehszlovák kormány magyar nyelvű lapja, Medveczky Lajos dr. szerkesztésében, amely később innen Pozsonyba került. Ma két hetilapja van Érsekújvárnak.

ÉRSEKÚJVÁRI SPORTELETE. Érsekújvár első sportszervezete az érsekújvári lövőegylet volt. 1871-ben alakult az Érsekújvári Tornaegylet. 1907-ben az Érsekújvári Sport Egylet, amely ma is virágzik.

ÉRSEKÚJVÁRI VISSZAFOGLALÁSÁNAK EMLÉKÉRMEL. 23 féle nagyobbrészt ezüstműből készült emlékérmek vertek az 1685. évi győzelem emlékére.

ÉRSEKÚJVÁRI GIMNÁZIUM. Érsekújvárnak hajdan hírneves református kollégiuma Ujvár török megszállásával 1663-ban megszűnt. 1842-ig Érsekújvárnak nem volt középiskolája. Ekkor nyitották meg a ferences atyák az újvári algimnáziumot, amely 1851-ben megszűnt. 1861-ben újra megnyitották, 1886-ban világi tanárok vették át az iskolát és 1894-től fokozatosan fejlesztették. 1911-ben az intézet új épületbe költözött. A cseh megszállás alatt 1921-ben reál-gimnáziummá alakult. 1925-ben átvette a csehszlovák állam. Ez idő alatt az intézet magyar tanárai ritka önfeláldozással nevelték az iskola magyar diákjait. Ma közel 900 tanulója van az intézetnek.

ÉRSEKÚJVÁRI JÁRÁS. Érsekújvári járáshoz a következő községek tartoznak: Bánkeszi (Kiskeszzi), Csornok (Alsószőllős), Özdöge (Zsitvafödémés), Érsekújvár, Kamocsa, Kolta, (Jászfalu, Komáromcsehi, Komáromszemere), Komját, (Deges), Nagysurány, Nyitra nagyker (Nyittrakiskisér), Szentmihályúr, (Gyorok, Kismánya), Szimő, Tardoskedd, Tótmegyér (Andód), Udvard (Kisbaromlak), Zsitvabesenyo (Ujlót), és Nemes-

pann. (Jegyzőség: Verebély, Bars m.) A jegyzőségekhez tartozó községek zárójelbe szedve.

ÉRSEKÚJVÁRI KODEX. Az Érsekújvári ferencrendi kolostor könyvtárában talált, képekkel és cifrázott iniciálékkal díszített nagyjórészt Sövényházi Márta domonkosrendi apáca által 1530 körül készített kodex, mely valószínű a nagyváradi klarissák kolostorából került Pozsonyba s onnan II. József alatt Érsekújvárhoz. A Magyar Tudom. Akadémia könyvtárának tulajdona, hol „M. Cod. ivrét 80 sz. a.” található. Ismerteti: a M. Tud. Társaság évkönyvei II. kötet Budán 1838. Nyelvelméltár. Régi magy. kod. és nyomt. IX. köt. Érsekújvári kodex I, II. köt. 1888.

ÉRSEKÚJVÁRI KONGRESSZUS. Az a nagy gyűlés, amit 1936 jún. 21-én tartottak, amely megteremtette a kisebbségi sorban élő felvidéki magyarság politikai egységét, miután a Magyar Nemzeti Párt és az Egyesült Orsz. Keresztényszocialista Párt, Egyesült Magyar Nemzeti Párt néven összeolvadt. A gyűlést Szűllő Géza nyitotta meg, utána Holota János E. nevében köszöntötte a Felvidék magyarságának egybegyűlt képviselőit. Ezután Jaross Andor kifejtette az egyesült párt négy főelvét: a nemzeti eszméit, a keresztény vallás-erkölcsi felelősséget, a szoc. igazságot és a demokráciát. Utána Eszterházy János, a párt ügyv. elnöke üdvözölte a magyarság egységes arcvonalát. Végül megválasztották a vezetők: Jaross Andor, orsz. ügyv. enök; Eszterházy János, a párt parl. klub elnöke; Szűllő Géza és Szentiványi József, alelnökök; Balássy Péter, Gregovits Lipót, Korláth Endre, Pintér Béla, Szilassy Béla dr., Toszt Barna, ezenkívül 60 tagú orsz. végr. biz. választottak. Jaross indítványára jún. 21-ét a csehszlovákiai magyarság egységének ünnepévé nyilvánították. Az érsekújvári kong. a felv.

magyarság történetének legnagyobb politikai eseménye.

ÉRSEKÚJVÁRI ÖSSZEIRÁS 1760-BAN. Eszerint a városban 224 telek volt. Ujonnan betelepített családok száma 238. Nemzetiség szerint: 138 magyar, 53 tót, 30 német, 5 horvát, 2 cseh, 2 francia, 1 megtért török. A városban lakik; 2 gróf, 3 báró, 4 főnemes, 73 nemes, 31 polgár, 61 nem nemes, 2 szabados, 60 paraszt.

ÉRSEKÚJVÁRI REFORMÁTUS FŐISKOLA. A mai városháza épületében egykor virágzó kollégium volt, amely 1663-ban megszűnt Ujvárnak török megszállásakor. Az iskolát, melynek messze földön híres tanárai voltak a barsi és úrményi egyházmegyék tartották fent, Lórántffy Zsuzsanna fejedelemasszony is pártfogója volt. Az iskola virágzása idején a református egyház is lombosodott. A magyar vallás úttörője Huszár Gál volt. Terjedését Ujvár három református püspöke: Dobronoki Miklós, Szenci Csene Péter és Nyikos János bizonyítja.

A török kiűzése után, császári rendelet megtiltotta a protestánsok újvári letelepedését. A főiskola épületét a császári hadsereg részére foglalták le, a török mecsetté átalakított református templom pedig romba dőlt. Lásd, Érsekújvári Lapok 1889. évf. 5. sz. Protestánsok Érsekújváron hajdan és ma.

AZ ÉRSEKÚJVÁRI TUSZOK. A magyar vörös csapatoknak Érsekújvár ellen indított támadása idején, 1911 jún. 7-én Bonneau cseh katonai parancsnok, éjszaka idején elfogatta, Tölössy Béla postafelügyelőt, Erhardt Vilmos esp. plébánost, Khón Sámuel rabbit, Conlegner Károly kereskedőt, Farkas Sándor gyógyszerészt, Kolompár Lajos cigányprimást, Ollerényi János szücsmestert, Svitzer Rudolf földbirtokost és Vilheim Miksa kereskedőt. Közölte velük, hogy amennyiben a városban a legcsekélyebb csehellenes megmozdulás történik, valamennyiö-

ket föbelöveti. A foglyok jún. 10-én szabadultak.

FÁBIÁN JÁNOS monografus, r. k. plébános. Született 1832-ben Szirákon. Érsekújváron plébános, később az esztergomi papnevelde igazgatója. Meghalt 1913-ban, mint pozsonyi apátkanonok. Az é.-i Flenger intézet újjáteremtője. Számos munkát írt. Különös értékű: Az esztergomi érsek új vára 1545—1580. c. könyve.

FLENGER INTÉZET. Az Isteni Megváltó Leányai vezetése alatt álló újvári leánynevelő intézet (polg. isk., keresk. és leánygimn.) alapította Flenger Mihály 1825-ben, újjáépítette és saját költségén felszerelte Fábrián János apátplébános 1900-ban.

FRAKNÓI VILMOS (1843—1924) történétíró, c. püspök. Iskoláit Érsekújváron végezte, 1884-ben a Tud. Akad. al-elnöke. A Magyar Történeti Int. megalapítója. Számos nagy történeti munkája jelent meg.

GYÖRÖK KÖZSÉG Érsekújvár mai helyén feküdt, honfoglaláskori magyar település volt. 1217. év körül II. Endre alatt Györök néven szerepel, amit a király Sebös ispánnak adományoz. 1264-ben Gyrok, Gyurok néven említik, mint Nyárhid szomszédját, amit a király elvesz a kúnoktól és a csuthi monostornak ad. 1317-ben Károly Róbert Györök falut hűtlensége miatt elveszi Pethőtől, István fiától és Tamás esztergomi érseknek adományozza. 1335-ben Györök néven fordul elő.

HÄRTL ERNŐ ERASMUS. Érsekújvár térparancsnoka, bajor származású, felesége magyar asszony, Rákóczi titkon felesküdt hűve, aki 1704-ben Bottyán kezére játssza Ujvárt. Jutalmul Tállyán szőlőt és házat kap Rákóczitól.

HEISTER SIEGBERT gr. osztrák tábornagy (1646—1718). A haditanács elnöke. A bécsi udvar Rákóczi ellen küld-

te. Győr. Pápa bevétele után átkelet a Dunán, Bercsényit a Vág mögé szorítja. Veszprém: kiraboltatja, a székesegyház kincseit sem kiméli. 1708-ban megnyeri a trencsényi csatát. Érsekújvárt eredménytelenül ostromolja.

HOLOTA JÁNOS dr. országgyűlési képviselő. Született Érsekújváron 1890-ben. Jogi tanulmányainak elvégzése után közigazgatási pályára lépett. A csehek állásából elmozdították. Holota ezután megszervezte a M. Kisgazda és Kisiparos pártot, mely párt 1920-ban pótképviselőnek választotta meg. 1923-ban Érsekújvár a városbírói (polgármesteri) székbe emelte, ezt az állását Holota osztatlan bizalommal megszakitás nélkül viselte, míg 1938 november 8-án átadhatta a várost a bevonuló magyar csapatoknak. Holotát 1925-ben a M. Nemzeti Párt programjával megválasztották orsz. gyűl. képviselőnek. 1929. és 1935-ben újra bekerült a prágai parlamentbe. 1938-ban, mint felvidéki képviselőt meghívták a magyar országgyűlésbe. Jelenleg a tárcanélküli minisztérium közigazgatási és unifikációs osztályának élén áll.

Érsekújvár rendkívül sokat köszönhet Holota kiváló szervező képességének. Polgármestersége alatt évtizedes mulasztásokat pótol. Számptalan középületet emeltetett, a városi iskolákat modern épületekbe helyezte, a város villamosította, az utcákat rendezte, burkolattal látta el, a város környékén 1000 holdat meghaladó gyümölcskulturát létesített, Érsekújvárból új Kecskeméteket teremtett. Érsekújvár sportéletét felvirágoztatta, végül, mint az Egyesült Magyar Párt érsekújvári szervezetének elnöke, töretlenül táborba tömörítette a város és környéke magyarságát. Így lett Érsekújvár a szlovákiai magyarság mozgalmainak állandó kiindulási pontja. A Gyáriparosok Orsz. Szövetségének felvidéki fiókja 1939-ben elnökévé választotta.

ISTVÁN V. MAGYAR KIRÁLY

(1239—1272) IV. Béla király fia, ki 1270-ben lépett apja örökébe. Felesége Erzsébet, Köteny kún király rokona. Podraczky írja: „Lék, Gugh, Györök, Nyárhid, ezek az elpusztult faluk kún eredetűek voltak, kiket V. István meghasonlás miatt szakasztott ki a kúnok székeiből.“ Györök a mai Érsekújvár helyén feküdt, Nyárhid a határában. A kún telepések népművészetének nyomait megtaláljuk Ujvár népművészetében. Irodalom: Fejér György: A kúnok eredete. Pest, 1850. Gyárfás A.: A jász kúnok tört. 4. köt.

JAROSS VILMOS MÓRITZ (nemesi), a souv. Máltai Lovagrend fogadalmas lovagja, cs. és kir. kamarás, Nyitra-Pozsony k. e. e. vármegyék főispánja, koltai földbirtokos. Született Komáromcsehiben 1872 márc. 31., gimn. tanulmányai befejezése után gazdasági főiskolát végzett. A komárom megyei udvardi választókerület országgyűlési képviselője 1910—1918. A világháború kitörésekor önként hadbavonult. Három és fél évi harctéri szolgálat után felmentették. Népfelkelői főhadnagyi rangot nyert 1911-ben császári és királyi kamarás lett. Főispánná 1938 dec. 20-án nevezték ki.

KAPRINAI JÁNOS tudós jezsuita (1714—1786). Szül. Érsekújváron, Kassán tanár, történetíró.

KASSÁK LAJOS író, költő és festő. Született Érsekújváron 1887-ben. A futurista irányzat egyik úttörője a magyar irodalomban. Jelentősebb munkái: Misilló királysága, Chalabresz csodálatos púpja, Világ anyám, Uj versek, Egy ember élete.

KINIZSI PÁLNÉ IMÁDSÁGOS

KÖNYVE. Az érsekújvári kódexszel egy időben feltalált Czeh kodex néven ismert, az érsekújvári fer. r. kolostorban talált kéziratos könyv. Ismertetés lásd Érs. kodex.

KUBINYI GYÖRGY dr. főszolgabíró, szül. 1822 jún. 11. Középközlőit Pesten, Felsőlövön és Kassán végezte. Az egyetemét Pesten. Végig harcolta a világháborút, több kitüntést kapott. A cseh megszállás alkalmával internálták Theresienstadtba. Vagyonának nagy részét elvették a csehek. Főszolgabíró volt Tattán, majd 1938 dec. 20. óta Érsekújváron.

KUKÁN GÉZA festőművész. Szül. Érsekújváron 1890-ben. Tanulmányait a képzőműv. főiskolán Budapesten, majd Münchenben és Párisban végezte. Kiváló kompozitőr és arcképfestő. Az állami aranyérem és több művészeti díj nyertese. Meghalt Budapesten 1936-ban.

LAPKA BÉLA dr. vm. tiszti főügyész, szül. 1890. Végig küzdötte a világháborút a különböző frontokon. Az összeomlás után Érsekújváron ügyvéd. Az Egyesült Magyar Párt országos választmányának tagja.

MAJTHÉNYI JÓZSEF báró dr. Nyitra-Pozsony k.e.e. vármegyék alispánja. Az Árpádkori Divék nemzetségéből eredő Majthényi család leszármazottja. A M. család számos kiválóságot adott az országnak. A család 14v4 óta bírta Kesellőkö várát több nyitramegyei és barsi községgel egyetemben. Majthényi József báró a vármegye első közgyűlésen tartott beszédével rendkívül nagy feltűnést keltett. A beszéd öntudatos hitvallás volt a törzsökös magyarság jövője mellett. Majthényi József báró az ország egyik legkitünőbb közigazgatási szaktekinélve.

MATUNÁK MIHÁLY történetíró, született Nagysurányban 1856-ban. Papi pályára lépett. Érsekújvár történetének kiváló kutatója, ő alapította meg Érsekújvár alapításának időpontját (1545—1580). Számos munkája jelent meg. Népdalgyűjtéssel is foglalkozott, több ismeretlen zeneművet fedezett fel.

MRENA JÓZSEF érsekújvári gimnázium igazgatója, sz. Felsőszellén 1880-

ban. Nagyszombatban, Nyitrán, Petrozsényban tanított. 1911 óta az éi. gimn. tanára. A cseh uralom alatt a „Tábor-tüzek” c. magyar ifj. lapnak szerkesztője, a magyar cserkészek országos főparancsnoka, a felvidéki magyar középiskolai tanáregyesület elnöke. Izzó magyarsága tartotta ébren a kisebbségi sorsban született ifjúság magyar öntudatát. Számos kulturelőadást tartott.

NOSZKAY ÖDÖN dr. gimn. tanár, író, született Érsekújváron 1881-ben. Tanulmányait Érsekújváron, Budapesten és Berlinben végezte, 1905 óta az Érsekújvári gimn. történelem tanára. Kiváló pedagógus. Szociológiával és filozófiával is foglalkozik. Az Actio Cath. orsz. tanácsosa, törv. hat. biz. tag. Érsekújvár történetének legkiválóbb ismerője.

NOVÉ ZÁMKY Érsekújvár neve a Csehszlovák uralom alatt.

NYÁRHID KÖZSÉG, a mai Érsekújvár szélén feküdt. Először III. Béla király 1183-ban kelt okleveléből ismerjük. Az Árpád királyok alatt itt keresztelkedtek Esztergomból Pozsonyba, Komáromból Nyitrára vezető utak. Szerencsés fekvése hamarosan felvirágoztatta a községet. 1264-ben a király elvette a kúnoktól. 1623-ban még ismerjük. Ujvár bukása után 1663-ban elpusztult Nyárhid tartozékai voltak: Surány, Györök, Turmász (Tormásköz), Hídheleu (Hidelő), ezek Nyárhidba olvadtak.

A 16-ik században mezővárosnak nevezik az oklevelek.

NYITRA, Érsekújvár folyója. Forrása a Facskó hegység 1205 m magas Revan nevű orma alatt fakad, 809 m. a tengerszin fölött. Érsekújvárig haladó útjában 7:1000 való esést mutat. A Nyitra gyakran árad. Halai: ponty és harcsa, felső folyásánál pisztráng.

OLÁH MIKLÓS (1493—1568) esztergomi érsek és történetíró, az újvári vár egyik építője. A Hunyadiakkal rokon családból származik. Fiatalon II. La-

jcs király feleségének, Máriának kegyelt titkára, követi asszonyát Belgiumba. 1542-ben hazatért, I. Ferdinánd bizalmasa lesz. Püspök, kancellár, 1553-ban primás. Ellenreformátor.

OLÁH UJVÁR, Érsekújvár 17. századbeli neve. Oláh Miklós érsek neve után.

OTTAVA IGNÁC (borszörcsöki) neves szemorvos. Szül. Érsekújváron 1852 dec. 4. Budapesten 1878-ban tanársegéd, 1887-ben magántanár. Két szemészeti eszközt talált fel. Három szemészeti szakkönyve jelent meg.

ÖLVEDI JÁNOS ny. bankigazgató, polgármester szül. Érsekújváron 1875. Iskoláit Nagyszombatban és Székesfehérváron végezte. Az Érsekújvári Takarékpénztár igazgatója volt 1931-ig. A csehek alatt jelentős szerepet vitt a magyar kisebbségi mozgalmakban. Az érsekújvári ker. szocialista, majd az egyesült magyar párt helyi elnöke volt. Mint Érsekújvár városbírája nagy munkát fejtett ki a város felvirágoztatása érdekében. 1939-ben a belügymin. polgármesternek nevezte ki.

ÖLVEDI JÁNOS IFJ. a Függetlenség c. lap munkatársa, a Felv. Min. sajtóelőadója. Szül. Érsekújváron 1914-ben. Cikkei folyóiratokban jelentek meg.

ÖLVEDI LÁSZLÓ, a Felvidék korán elhunyt kiváló költője. Iskoláit Érsekújváron, egyetemet Budapesten végezte. A magyar nemzeti szövetség titkára volt. A szövetség kiküldte francia földre, az ottani magyar bányamunkások megszervezésére. Párisból betegesen tért haza, 1931-ben Budapesten meghalt. Verseskötetei: Valakit várunk, Eányász éneke, Muzsák.

PÁZMÁNY PÉTER (1570—1637) érsek, ellenreformáció lelke, a magyar biboros Ciceró. Elévülhetetlen érdeme a mai irodalmi nyelv megteremtése, 1635-ben megalapítja a nagyszombati egyete-

met. Érsekújváron székházat épít, az újvári templomnak gazdag ajándékokat ad.

PETŐ ISTVÁN okl. mérnök és bankigazgató. Született Kistapolcsányban 1889-ben. Jogi tanulmányai után a berlini műegyetemre iratkozott, hol mérnöki oklevelet nyert. A világháborút mint tüzér, később mint repülőtiszt harcolta végig. Számtalan kitüntetést kapott. A világháború után a Barsmegyei Népbank RT. kötelékébe lépett, 1924-ben átvette mint igazgató a bank érsekújvári fiókintézetének vezetését. Öntudatos magyarságával a cseh megszállás alatt is megővta az intézet magyar jellegét és az érsekújvári fiókot a város legerősebb pénzügyi egyensúlyát, számos közintézményt szervezett, a közigazgatást mintaszerűvé fejlesztette. A belügyminiszter 1939 júl. 1-én Érsekújvár polgármester h. főjegyzőjévé nevezte ki.

PRAY GYÖRGY (1723—1801) történetiró, jezsuita tanár. 1773-ban Mária Terézia Magyarország történetirójává, 1777-ben a budai egyet. könyvtár első órájára nevezte ki. A nevével elnevezett Pray kodex 154. oldalán lévő halotti beszédre, mint a magyar legrégebb nyelvemlékre ő hívta fel a figyelmet. Ő vette meg a magyar pecséttan alapját. Rendkívüli nagy irodalmi munkásságot fejtett ki.

PRENNER BÉLA dr. esperes-plébános, sz. 1894. Gimnáziumi tanulmányait Szentgotthárdon, Pozsonyban és Esztergomban végezte. Theológiai tanulmányait Budapesten. Pappá szentelték 1918. szept. 15. 1918—1923-ig Nagyszombatban teol. tanár, majd plébános Kőhídigyarmaton, innen mint esperes-plébános került Érsekújvárra. Egyházi bíró, a Kath. Kör egyházi elnöke.

RÁCZ ANDRÁS theol. író (1779—1864.) Érsekújvárrott született. Számos munkát írt.

RÁKÓCZI FERENC II. (1676—1735) fejedelem, a magyar történelem legnemesebb alakja, aki a Vak Bottyán-

tól elfoglalt Újváron hosszabb időt töltött. Házát emléktábla jelöli.

RÉZLER GÁBOR dr. polgármester h., főjegyző. Szül.: Debrecenben 1896-ban. Iskoláit Nyiregyházán, az egyetemet Budapesten és Debrecenben végezte. A háború végéig frontszolgálatot teljesített, több kitüntetését kapott. 1919 végén Szabolcsmegye szolgálatába lépett, 1921-ben szolgabíró, 1927-ben tb. főszolgabíró lett. 1929-ben Kiszvárd főjegyzőjévé választotta. Mint főjegyző rövid idő alatt helyreállította a város pénzügyi egyensúlyát, számos közintézményt szervezett, a közigazgatást mintaszerűvé fejlesztette. A belügyminiszter 1939 júl. 1-én Érsekújvár polgármester h. főjegyzőjévé nevezte ki.

SASKÓ GYULA városi titkár. Szül. Breznóbányán 1880-ban. Tanító, majd gazdasági szaktanító, 1912-től az érsekújvári gazd. iskola igazgatója. Államfordulatkor állását veszítette. 1922-ben E. város aljegyzője, 1923-tól, mint városi titkár működik.

SZABÓ KÁLMAN az Érsekújvári Takarékpénztár vezérigazgatója. Született Kassán, 1888-ban. A kassai reáliskola elvégzése után tényleges katonai szolgálatba lépett. Végigharcolta a világháborút. 1918-ban banktisztviselő lett. 1923-ban átvette az Érsekújvári Takarékek vezetését, 1939-ben a Dunabank igazgatója, majd az Érsekújvári Takarékek vezérigazgatója. Számos érsekújvári egyesület elnöke.

SZÉCHENYI GYÖRGY gr. esztergomi érsek (1592—1695.) Érsekújvár újjáteremtője, aki az elpusztult lakosság helyére új telepeseket hívott. Egy biboros „a bőkezűség és adakozás csodájának” nevezi. A városnak 1621-ben kiváltságlevelet adott.

THAIN GYÜJTEMÉNY. Érsekújvár város és környékének népművészetét összefoglaló gyűjtemény, amelyet Thain János, az újvári gimnázium ta-

nára évtizedes munkával állított össze.

A gyűjteményben megtaláljuk a Vág, Nyitra, Zsitva, Garam és a Duna közötti síkság népművészetének egész anyagát, népi ötvös munkák, ékszerek, varrottasok, kulacsok, ládák, mosófák, kilincsek, szobrok, eszközök, ostornyelek gyűjteményét. Kiemelkedik a fokosgyűjtemény, a házak, kapuoszlopok, galambdúcok, tulipános ládák, hímes fa-keresztek stb. rajzgyűjteménye.

A népművészeti tárgyakon kívül nagy értékű a történelmi anyag, ebben a híres Pázmány-szekrény és a Rákóczi-ládikó.

THAIN JÁNOS gimn. tanár, akad. festőművész, néprajzgyűjtő. Született Érsekújváron 1885-ben. Az érsekújvári múzeum megteremtője, a vár. múzeumbizottság elnöke. Népművészeti és művészeti szakíró. Nagyobb munkái: Érsekújvár műemlékei. Szlovákiai magyar népművészet. Mint festőművész számos díjat nyert. Néprajzi magángyűjteménye a Kisalföld népművészetének kincstára. Nagyjértékű Érsekújvár és vidéke népművészetéről készített rajzgyűjteménye.

THALY KÁLMÁN dr. történetíró, politikus, Érsekújvár díszpolgára. Született Csepén 1839-ben. 1878-ban megválasztották képviselőnek. Neki köszönhetjük II. Rákóczi Ferenc fejedelem és társai hamvainak hazaszállítását. Tudományos működéséért a Tud. Akadémia tagjává választotta. Rendkívül sokat foglalkozott Érsekújvár kuruckori történetével. Érsekújvárral kapcsolatos munkái: Bottyán János, Pest 1865; Ocskay László, Bp. 1880; Kosztolányi Jávorka ezredes, Bp. 1888, stb.

THEWREWK CODEX, az érsekújvári ferencrendi könyvtárban talált kéziratok könyve, mely a Czech kódexsel egyidőben került a Tud. Akad. birtokába. Belül a köv. beírás: „Ezen ima kéziratot (1531) az érsekújvári sz. Ferencrendiek könyvtárából a Magy. Ac.

felajánlja és általadja f. t. Kóppán Jenő Provinciális. 1854.” Piry Cirjék által. Ism. Lásd Érsekújv. kodex.

TURCHÁNYI IMRE dr. (turchányi és terestyénfalvi de genere Divék) 1899-ben született Divékrudnón a honfoglaláskori Divék nemzetséghez tartozó ősrégi családból. Ez a nemzetség kapta akkor Nyitra megye tekintélyes részét. Még diákkorában életmentésért érdemkeresztet kapott. Alig 24 éves, mikor ügyvédi oklevelet nyer. A világháború kitörésekor önként hadbavonul s eleinte a tüzéségnél, majd mint repülőtszít végigharcolja azt, többször megsebesül, számos egyéb kitüntetésen kívül aranyvitéségi éremmel tüntetik ki. Repülőösszeütközésen esik át. A világháború befejezésekor egy „Gotha” repülőszázad parancsnoka. 1918 végén rendcsináló különítményt szervez a rablások ellen s számos helyen helyreállítja a rendet s 3 hétig tartja a már csehek által veszélyeztetett Galgócot különítményével, amíg a megismételt szigorú parancs ottan el nem szólítja. Katonai szervezője a Szmracsányi—Turchányi-féle mátyus földi ellenállásnak, fegyver, munició és felszerelés híjján az ellenállás összeomlik. Pestre menekül, de a kommunizmus elől újra Érsekújvárra jön. A cseh haditörvényszék halálra ítéli, de az általános amnesztia reá is alkalmazást nyer. Később ismét perbe fogják, többször indítanak ellene úgynevezett rendtörvényes eljárást.

Széleskörű politikai és közéleti tevékenységet fejt ki. Körzeti elnöke és országos végrehajtóbizottsági tagja az Országos Ker. Szocialista, majd az Egyesült Magyar Pártnak. A Kath. Kör, a kat. Iskolaszék, a Színke, valamint több társadalmi és kulturális egyesület elnöke. Vezetőszeretpet tölt be a város képviselőtestületében és tanácsában is. 1929-ben tart. gyűlési képviselőnek, 1930-ban nemzetgy. kép-

vise'őnek léptette fel a párt. 1936-ban nemzetgyűlési szenátorra választották. Mint ilyen számos éles ellenzéki beszédet tart a szenátusban és a külügyi bizottságban ő olvassa fel nagy tumultus közt a németekkel és szlovákokkal egyidejűleg azt a deklarációt, ami a köztársaság szétrombolásának a kezdete volt. 1938-ban mint felvidéki képviselőt meghívták a magyar országgyűlésbe, majd 1939-ben újból. A katonai igazgatás alatt az érsekújvári járás kormánybiztos s nagy része volt Nyitra—Pozsony közíig. e. e. vármegye első megszervezésében.

UJVÁR PRIMÁSI TELEKKÖNYVE.

Szalóky János primási mérnök 1765-ben összeállította Érsekújvár ingatlanbirtokosainak jegyzékét. A kézírathoz térképet rajzolt, amely pontosan feltünteti az ingatlanok fekvését. Szalóky ezen munkája Érsekújvár gazdaságtörténelmének egyik legértékesebb hiteles okmánya. A telekkönyv térképe a belvároson kívül 6 utcát ismer (Andódi, Gugi, Malom, Béka, Tóth utcát és Szárazsört). A telekkönyvi térképen megtaláljuk a Takách grófok már elpusztult kastélyát a Béka utca közelében, a primási braxatóriát (sörgyárat) a mai Leventeház helyén, a primási majorházakat stb. Számtalan ma is élő újvári családnak őse közt találkozunk a Kossuth családdal is, Kossuth András házbirtokossal. Az eredeti iratokat Esztergomban a primási levéltárőrzi. Ezek gazd. tört. vonatkozását Thury György dr. dolgozta fel, az általa hitelesen helyreállított térkép másolata Érsekújváron a Klein malom gyűjteményében található.

UJVÁRI VÁR. A vár a Nyitra jobb partján, mocsaras terepen, a mai hatszegletes belvárosból állott. A bástyák csúcsai hatszögletet alkottak, a

sokszögoldal hosszúsága 170 bécsi ölet, az elfoglalt terület 47 holdat tett ki. A bástyák nevei: Forgách, Zserotin, Frigyes, Császár, Ernő és Cseh. A várat húsz öl széles és tizenöt láb mély várárok övezte. A várbástyákból csak három volt teljesen befejezve. Ujvárt kezdetben Várday újvárának (Cast. Novum Vestrum), Ujvárnak, Leekj várnak nevezték. Ujvár név alatt először az 1556 évi orsz. gyűl. 12-ik cikke említi. Várday és Oláh érsek korában 450 katonából állt Ujvár helyőrsége.

UJVÁRI VÁR ALAGUTJAI. ÉR-

sekújvár város belvárosa egykor az újvári vár területe volt. A várban lévő épületeket alagut kötötte össze. Idők során az alagutak behálózták a város egész területét. Földalatti kazamaták, istálók, stb. épültek a föld mélyében, hol a lakosság ostrom idejében meghúzódhatott. A vár lebontásakor az alagutakat befalazták, részben betömték, de a földalatti Ujvár még ma is sértetlenül várja a kutatókat. Az alagut egyik ága a Ferencesek zárdájának pincéjébe torkol. Itt a pince mélyén ma is látható a földalatti kápolna heysisége, a falakba rejtett mély kamrák valószínű a zárda kincseinek védelmére szolgáltak, egyik folyosó szögletében húzódó szűk üreget pedig bizonytal boritonnek használták.

UJVÁRY BÉLA tanár, író. Született Érsekújváron. Racine „Eszter“-jének fordítója. „Gárdisták” című vígjátékát 1897. I. 15-én előadta a Nemzeti Színház. „Két apa” c. darabjával elnyerte a Teleki díjat.

ZOLTAY LÖRINC (1545—1552) Ujvár első kapitánya.

ZOLTVÁNY LAJOS IRÉN dr. esztétikus, tanár. Szül. Érsekújváron 1859. Számos filozófiai, esztétikai és nyelvészeti munkája jelent meg.

V. István király, aki a kunokat Érsekújvár környékén letelepítette
(A Thuróczi krónika fametszete)

A Felvidék Városai és Vármegyéi gyűjtemény szerkesztősége hálás köszönetet mond Holota János dr. orsz. gyűlési képviselő, Ölvedi János polgármester, Rézler Gábor dr. polgm. h., Mrenna József, gimn. igazgató, Noszkay Ödön és Thain János gimn. tanár, valamint Janson József várm. levéltáros uraknak, amiért önzetlen munkásságukkal elősegítették a szerkesztés munkáját.

A könyv illusztrálását Thain János és Viday Brenner László festőművészek végezték.

A könyv érsekújvári fényképeit Benkő Károly fényképész mester készítette.

A könyv Kellner Albert könyvnyomdájában készült Budapesten, Hajós utca 27.

Érsekujvári Cimtár

Tiszticimtár:

Nyitra-Pozsony közig. e. e. vármegyék

(Vármegyeház, Kórház u. 2.)

Főispán: Jaross Vilmos.

Alispán: dr. Majthényi József báró.

Főjegyző: Ujfalussy István dr.

Másodfőjegyző: Berecz Kálmán.

Aljegyzők: Rátz István dr., Benkovits Vilmos.

Tiszti főügyész: Lapka Béla dr.

Tiszti főorvos: Vilmon Gyula dr.

Főlevéltáros: Janson Jenő.

Árvaszék.

Árvaszéki elnök: Zoubek Zoltán dr.

Ülnekök: Bicsovszky Kázmér, Bazovsky Péter dr.

Érsekujvári (központi) járás:

Főszolgabíró: Kubinyi György dr.

Szolgabírák: Gyürky Géza, Markoth Imre dr.

Tisztiorvos: Zámbó Endre dr.

Galántai járás:

Főszolgabíró: Fleischer Géza dr.

Szolgabíró: Rózsay Ernő dr.

Tisztiorvos: Brenner Miklós dr.

Vágsellyei járás:

Főszolgabíró: Fekete Lajos dr.

Szolgabíró: Kovács József.

Tisztiorvos: Balázsovics Gyula dr.

Szenci szolgabírói kirendeltség:

Vezető szolgabíró: Divéky Andor dr.

Érsekujvár megyei város

(Városháza, Városház u. 1. Tel.: 2—45.)

Polgármester: Ölvedi János.

Polgármester h. főjegyző: Rézler Gábor dr.

Tiszti főorvos: Zámbó Endre dr.

Városi orvosok: Mészáros Tibor dr. és Tölg Vilmos dr.

Főmérnök h.: Feketeházy János.

Mérnök: Szegheő Zsigmond.

Városi állatorvos: Mészáros Ferenc dr.

A többi tisztviselő átszervezés alatt.

A városháza szervezete.

I. Elnöki ügyosztály. Ügyosztály vezető: Rézler Gábor dr. polgm. h.
Előadó: Boros Ferenc és Svecz Béla.
Ide tartozik hivatalból a város anyakönyvi hivatala. Anyakönyvvezető hely.:
Huszár Pál.

Az I. ü. o. alá rendelt: a *Segédhivatal.*

A segédhivatal vezetője: Vágovits Gyula s. hiv. főnök.
Ennek hatásköre kiterjed: az utlevélügyekre, az iktató hivatalra, a kiadó-
hivatalra, az irattárra és a városi levéltárra.

II. Közigazgatási ügyosztály. Ügyosztály vezető: Ölvedi János polgm.
Előadók. Saskó Gyula városi titkár, Czelhoffer Ferenc gazd. számvevő.

III. Gazdasági és pénzügyi ügyosztály. Ügyosztály vezető: Rézler Gábor dr.
a) *Városi adóhivatal.* Hivatalvezető: Egerszegi István dr. városi számvevő.
b) *Városi javadalmi hivatal.* Hivatalvezető: Molnár János városi számvevő.
c) *Városi pénztár.* Hivatalvezető: Bresztyák Pál városi pénztárnok.

IV. Műszaki ügyosztály. Ügyosztály vezető: Feketeházy János városi főmérnök.

V. Társadalompolitikai és kulturális ügyosztály. Ügyosztály vezető: Ölvedi
János polgármester. Ezen ügyosztály hivatali helyisége a volt r. kath.
tiu népiskola épületében van.

Közhivatalok és közintézmények

Adóhivatal, m. kir. Posta u. 8. Főnök: Kántor István állampénzt. tanácsos:
Allamépítészeti hiv. m. kir. Kórház u. 2. (Vármegyeház) Főnök: Szerényi
Géza kir. főmérnök.

Allamrendőrség, Törökaszalasztó u. 40. Vezető: Jánoska Tibor dr. r. tanácsos.
Allamvasutak, m. kir.

Állomásfőnökség (pályaudvar) főnök: Bekény Rezső felügyelő.

Fűtőház (pályaudvar) főnök: Lantos Pál.

Vonalfőnökség (pályaudvar) főnök: Bródi Ferenc.

Osztálymérnökség (Széchenyi u. 75.) főnök: Lévárdy Dömötör.

Almúhely (pályaudvar) főnök: Farkas István műsz. tan.

Raktár (pályaudvar) főnök: Bodonyi Géza.

Pályafenntartás (pályaudvar) főnök: Somogyi Károly.

Borászati és szőlészeti felügyelőség, m. kir. Széchenyi u. 38/c. Főnök:
Meizner István felügyelő.

Dohánybevéltő, m. kir. Széchenyi u. 73. Főnök: Stuller Ferenc főtiszt:

Chemiai int. paprikanemesítő kirendeltsége, orsz. magy. kir.

Csendőrség, m. kir. Thököly u. 7. Szárnyparancsnokság és őrsprnkság.

Járásbíróság, m. kir. Kossuth Lajos tér. Elnök: Soós János.

Katonai Parancsnokság, Járási és vármegyei. Horthy Miklós u. 2.

Katonai hadkiegészítő főparancsnokság Horthy M. u. 2.

Kulturmérnöki hivatal, m. kir. Oláh Miklós u. 1. Főnök: Korn Márton k.
főmérnök.

Kórház, állami Kórház u. 12. (belgyógy., sebészet, szül., bőr és fertőző oszt.)
Igazgató: dr. Mayer György ig. főorvos.

Posta, m. kir. Postahivatal, Posta u. I. Főnök: Jeszenszky József főfelügyelő.
 Pályaudvar II. Vezető: Cserhalmi Boldizsár dr. főtiszt.
 Pénzügyigazgatóság, m. kir. Posta u. 8. Igazgató: Zoltai Róbert dr. p. ü.
 tanácsos.
 Pénzügyi biztosság, m. kir. Posta u. 8.
 Pénzügyőrség, m. kir. Posta u. 8. Vezető: Jakubek Lajos főfelügyelő.
 Tanfelügyelőség, m. kir. Baross tér 1. Városi iskola. Angyal János kir. tanf.
 Törvényszék, m. kir. Szervezés alatt.
 Armentesítő társulat, Vágbalparti, Szabadság tér 1. Vezető: Böhm János
 ig. főmérnök.
 Vármegyei gazd. felügyelőség. Kórház u. 2. Vármegyeház: Vezető: Simon-
 falvy Ferenc.
 Városi könyvtár. Kisfaludy u. Vezető: Néder János könyvtáros.

Általános címár

EGYESÜLETEK:

I. KÖZMŰVELŐDÉSI

EGYESÜLETEK:

Czuczor Gergely ifj. önképzőkör
 Iparosok Dalegylete
 Magyar Akadémikusok Köre
 Szemke titkárság
 Városi Dalegylet
 Vasasok Dalegylete

II. TÁRSADALMI

ÉS SZAKEGYESÜLETEK:

Érsekújvár és Járási Kereskedők
 Testülete
 Érsekújvári és Érsekújvár-vidéki Pap-
 rikaterm. Szövetsége
 Érsekújvár és Vidéke Ipartestülete
 Érsekújvári Gazdakör
 Érsekújvári Izraelita Nőegylet
 Érsekújvári Kath. Jótékony Egyesület
 Érsekújvári Kertész Egyesület
 Érsekújvári Méhész Egyesület
 Érsekújvári Önk. Tüzoltó Egylet
 Érsekújvári Vöröskereszt Fiókegyesület
 Gimnáziumi Tanulók Segítő Egyesülete
 Katholikus Kör
 Légoltalmi Liga
 Turul Szövetség

III. VALLÁSOS EGYESÜLETEK:

Mária Kongregáció
 Soli Deo Gloria Kollegium

IV. POLITIKAI SZERVEZETEK:

Egyesült országos keresztény szoc. és
 Magy. Nemzeti Párt, Körzeti titkár-
 ság: Magyar u. 9. Tel.: 59.

Magyar Nemzeti Szocialista Párt
 Szoc. dem. párt kerületi titk.
 Szlovák Néppárt Magyarországon

V. SPORT-EGYESÜLETEK:

Czuczor Gergely cserkészcsapat
 Érsekújvári Pázmány Péter Gimnázium
 Sportköre
 Érsekújvári Sportegyesület (ÉSE)

SAJTÓ:

„ÉRSEKÚJVÁR ÉS MAGYAR VIDÉK“

Szerk.: Schneider Ede, Hetilap
 „ÉRSEKÚJVÁR ÉS VIDÉK“
 Szerk.: Kovács Endre, az Egyesült M.
 Párt hivatalos lapja. Hetilap

ISKOLÁK:

Flenger r. kat. leánypolgári: Berta M.
 Cassilda
 Flenger kereskedelmi szaktanfolyam,
 igazgató: Berta M. Cassilda
 Neolog zsidó népiskola, igazgató: Reif
 Imre
 Női háztartástan és kézimunka tanítónő-
 képző, igazgató: Vlossák Péter
 Női ipari szaktanfolyam, igazgató:
 Vlossák Péter

Orth. zsidó népiskola: Krausz Ábrahám
Pázmány Péter állami gimnázium, igaz-
gató: Mrenna József

R. kath. fiúnépiskola, igazgató: Staudt
Ferenc

Simor r. kat. leánynépiskola: Décsi M.
Narcissa

Szt. Imre r. kat. fiúpolgári, igazgató:
Drien Károly

BANKOK ÉS PÉNZINTÉZETEK:

Bars megyei Népbank érsekújvári fiók
Flenger u. 2. Igazgató: Petó István

Érsekújvári Járási Hitelszövetkezet,
OKH tagja, Széchenyi u. Igazgató:
Prónay Ferenc

Érsekújvári Takarékpénztár, Kossuth
Lajos tér. Ig.: Szabó Kálmán

Iparosok és Kereskedők Hitelintézete,
OKH tagja, Kisfaludy u. 10. Igaz-
gató: Vanek Ferenc

Magyar Ált. Hitelbank érsekújvári fiók,
Széchenyi u. 17. Ig.: Bodor József

Magyar Nemzeti Bank érsekújvári fiók,
Magyar u. 4. Ig.: Stuchlich Aladár

Nemzeti Hitelintézet. Ig.: Koltai Béla
Szlovák Ált. Hitelbank, Kossuth L. tér.
Ig.: Konrád Miklós

Szlovák Gazdasági Népbank. Ig.: Róth
Rezső

BIZTOSÍTÓK:

Anker Bizt. képv.

Fonciere Ált. Biztosító Int. képv.

Gazdák Biztosító Szövetkezete v.-képv.

Providencia Bizt. R. T. v.-képv.

SZÖVETKEZET:

Hanza Fiók

GYÁRIPAR:

„Cikta” cipőgyár kft., igazgató: Pleskó
Jenő

Érsekújvári kender és lengyár r. t., ig.:
Engel Lajos

Gázgyár, igazgató: Ördög Mikós

Grosoll, Grünfeld és Holota gőztégla-
gyár

Hornyák Kelemen paprikamalom
Komáromi Villamosművek

Klein Testvérek Henger és Műmalmai

Kurzweil Emil gőztéglagyára

Malomipari R. T., ig.: Bolyky János
(malmok: Tardoskedd, Bánkeszi,
Udvard, közp. iroda: Érsekújvár)

Nasch és Róth papirzacskógyár, Világos
tér 12. Telefon: 84.

Popper Jakab gépgyára és fémöntődéje

Schwarz Alfréd és társa confekció üzeme
Udvaros Ferenc hentesáru és huskon-
zervgyára

KERESKEDŐK:

ÁSVÁNYVIZ:

Lady Wittenberg Zsuzsanna

BAROMFI, TOJÁS:

Dégen Lázár

BENZIN, OLAJ:

Adamovich Nándor nk.

Baráth Imre

Belohorszky Károly nk.

Jókai János nk.

Vacuum Oil lerakat

BERAKTÁROZÓ,

SZÁLLITMÁNYOZÓ

Glatter Testvérek

BIZOMÁNYI ÁRU ÉS EGYÉB:

Magy. Ált. Hitelbank fiók

BOR:

Reichenfeld Lázár nk.

Salamon Dezső nk.

BŐR ÉS CIPÉSZKELLÉK:

Kohn Lázár és fia (nyersbőr)

Koht Ábrahám és Fiai

Oszuskó Lászlóné

BORÓND:

Binéth Mór

BUTOR:

László Béla

CIPÓKERESKEDŐK:Cikta Kft. fiók
Ellenbógen Gyula**CUKORKA:**

Cadeau r. t.

Stühmer fiók, cukorka, csokoládé

CSEMEGE, DÉLIGYÜMÖLCS:

Quilt Ede

DIVATKERESKEDŐ:Juhász Béla
özv. Pollák Vilmosné és fia
ifj. Stern Jakab**DROGÉRIA, ILLATSZER:**Benátszky Imre
Halász Gyula
Kosztolecz Ede**ÉPÜLETFA:**

Dankó Dániel

ÉPÍTŐANYAG, TŰZELŐFA:

Grünfeld Salamon

FAKERESKEDŐ:Antosik János
Kurzweil Gyula**FESTÉK ÉS ANYAGÁRU:**Blau és Teltsch
Herzog Ernő
ifj. Kosztelec Ede
Vanya Gyula**FÜSZER:**

Badin József

Braun Albert (n. k.)
Glück Jenő (n. k.)

Farkas Ferenc

Herzog Gyula (n. k.)
Morvai Imre (n. k.)
Néder János
Racska Imre
Schultz Géza
Schönfeld Ignác (n. k.)Tinák Ferenc
Wilheim Miksa (n. k.)**GABONA:**Magyar Gabonakereskedelmi r.t.
term. bev. kirendeltsége

Schwitzer és Fuchs

GÉP:Haulik Lajos és Béla
özv. Neuhaus Gyuláné
Popper Samu (üzem)**GUMICIKKEK:**

Hartmann Ferenc (Cordatic képv.)

GYÜMÖLCS, ZÖLDSÉG:

Adamovich Imre (nk.)

Belohorszky Károly gy. term. és nk

Kóhn Sándor (n. k.)

HENTESÁRU:

Udvaros Ferenc

JÉG:Adamecz István
Grossner Margit**KÁVÉ:**Meinl fiók
Magyarország legnagyobb kávé-
szaküzlete. Széchenyi utca 10**KERÉKPÁR ÉS ALKATRÉSZEK:**Paulik Ferenc
Greiner Lipót**KÉZIMUNKA:**Veiss Ilona
Vrancsits Julianna**KÖNYV ÉS PAPIR:**Jaksics Ferenc, 2 fiók
Peczár Károly
Schultz Imre**LEN ÉS KENDER:**

Engel Lázár

LISZT:

Kiss Károly

LŐSZER:

Radin József

Farkas Ferenc

OLAJ, BENZIN, PETRÓLEUM:

Belohorszky Károly nk. Shell képv.

Jókay János nk.
Vacuum Oil Comp. lerakat**RÓFÓS:**Benfeld Ede és fia
Drechsler Mór
Dukesz Árpád
Gossmann Jónás
Heitler Dávid és fia
Leuchter és Schwartz (n. k.)**RÖVIDÁRU ÉS DIVAT:**Binéth Gáspár
Heitler Dávid és fia
Hertzka Ferenc
Juhász Léla
Pollák Vilmos és fia
ifj. Stern Jakab**RUHA:**Csorba Zoltán
Héan áts Zoltán**SÖR:**Grossner Margit
Vanek Jenő (n. k.)**SZESZ:**Fleischmann Jenő
Kohn Zsigmond és fia
Racska Imre**TELMEZKÉZÉSI CIKKEK:**

Hangos Aladár

TERMÉNYÁRU:

Schrank Károly

TÜZELŐANYAG:Dankó Dániel
Grünfeld Salamon
Kurzweil Gyula
Menyhárt János
Prohászka Lajos**ÜVEG ÉS PORCELLÁN:**

Braun Mór

VAD:Radin József
minden vad vétele, eladása**VAS:**

Freund Benő

Vancsa Henrik

Vas és edényker Tel.: 1—20

Horváth Leó

VEGYES:Radin Vitor és József
Druga Károly
Farkas Ferenc
Hyross Károly
Rácska Imre
Riechfeld Gábor
Schönfeld Ignác**VILLAMOSSÁG,****SZERELÉSI CIKKEK, RÁDIÓ:**Sándor Béla
Popper Ottó
Zóbel Salamon**VIRÁG:**Forgách Margit
Kobolka Katalin**ZSÁK ÉS PONYVA:**Benfeld Ármin
n. k. = nagykereskedő**IPAROSOK:****ÁCS:**Fabó István
Marecsk Ferenc
Pap Lajos
Urbán Károly**ASZTALOS:**Karetka Béla
Plichta Ferenc
Szikora Pál
Szolnoki István
Thór József

AUTÓSZER. ÉS GARAGE:

Vigh János
Opel képviselő, Bosch szerv.

AUTÓBUSZ VÁLLALKOZÓ:

Belohorszky Jolán

AUTÓFUVAROZÁS:

Glatter Testvérek

BÁDOGOS:

Diósi Károly
Jedlicsek Lajos
Nagy Károly

BETON KÉSZÍTŐ:

Grünfeld Salamon és fia
Kurzweil Gyula

BORBÉLY:

Csicsátka Sándor
Kővágó Bertalan
Ozorák József
Pálinkás Károly

CIPÉSZ, CSIZMADIA:

Bandler László
Benkó Ferenc
Cserge Béla
Bombicz Vince
Horváth József
Horváth János

CUKRÁSZ:

Albert Rezső
Gööz József
Weil Arthur
Quitt Samu

ÉPÍTŐIPAR:

Balla Sándor
Blahó Béla
Helmes János
Hoffman Alajos
Mikula József
Olláry István
Urbán Károly

ESZTERGÁLYOS:

Takács János

FÉNYKÉPÉSZ:

Benkó Károly
Kováts Árpád
Lemény László
Supala Jenő

FÉRFISZABÓ:

Bertha János
Chrapek Jenő
Decsi János
Fiala Mihály
Gremen Károly
Lévárdi Imre
Madarász Hermann
Mészáros Imre
Muzika István
Rassi Rafael
Szalay János

FOGTECHNIKUS:

Albert Rezső
Antal József
Ullmann Ferenc

HANGSZERKÉSZÍTŐ:

Fattinger Ferenc

HENTES ÉS MÉSZÁROS:

Csenger István
Mandák Pál
Stern Ferenc
Udvaros Ferenc

KADÁR:

Bucsi Gyula

KALAPOS:

Bijeszik Dániel
Jámbor János

KÁRPITOS:

Szántó Béla
Szudolszky István

KEFEKÖTŐ:

Katzbek István

**KELMEFESTŐ ÉS
RUHATISZTÍTÓ:**

Ludik István

KERÉKGYÁRTÓ:

Horváth Antal
Szöllösy László

KOVÁCS:

Czabay Kálmán
Csuti László
Koperna Géza
Vida Gyula

KÖFARAGÓ:

Altmann Alfréd
Fellner Mihály

KÖNYVKÖTŐ:

Kárász Béla
Lendvay Antal
Végh Béla

KÖNYVNYOMDA:

Farkas Mihály
Kálisch Mór
Klein Jenő
Vadász Ferenc

LAKATOS:

Badin Gyula
Csányi Lajos
Decsi-Prohászka
Popper Jakabb
Szabó Márton
Vigh János

MÉZESKALÁCSOS:

özv. Hrabovszky Józsefné
Kollár István

ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ:

özv. Goldstein Hermanné
Mandák József
Oczvirk Rajmund
Tenzer Samu

PÉK:

Kauka Ernő
Pischinger Lőrinc
Schulz Imre
Weil Rudolf

RÉZMŰVES:

Földváry Gyula

SZIJGYÁRTÓ:

Draguny János

SZOBAFESTŐ, MÁZOLÓ,**FÉNYEZŐ:**

Bilisics László

Jersik Ferenc
Keleti Pál
Král József
Lendvay Csákán Endre
Süttö József

SZÜCS:

Bednárk Testvérek
Dubrovay Kálmán
Morvay József

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ:

Hangos Aladár
Muzika János
Schindler Jánosné
Szikora Pál

ÜVEGES:

Brenner Arnold
Weisz Béla

SZÁLLODÁK:

Aranyoroszlán (városi), Fötér.

Korona, Széchenyi u. 79.

Park, Széchenyi u. 78.

ÉTTERMEK ÉS VENDÉGLŐK:

Aranyoroszlán szálló, Fötér.

Janits József

Kioszk, Bizik János, Damjanich u. 10

Korona szálló, Széchenyi u. 79.

Levente kultúrház vendéglő,
Hornyák Sándor

Szabó Károly

Szücs Antal

Uhnák István a „Vármegyházhoz”

Széchenyi u.

Vasúti étterem, Pályaudvar.

KÁVÉHÁZAK:

„Otthon”, Porjesz S., Várday u. 4.

Korona szálló kávéháza,
Széchenyi u. 79.

Ungár Ferenc, Kolostor u. 6.

FÜRDŐK:

Park szálló kád- és gőzfürdő:

Strand,

T a r t a l o m j e g y z é k

	oldal
Ujváriak dícséreti — — — — —	5
Üzenet. Holota János o. gyül. képv. — — — —	6
Huszonöt év előtt. Turchányi I. o. gyül. képv. — —	7
Tihozzátok szólok. Ölvedy J. polgm. — — —	8
Az ujvári magyarokhoz. Rézler G. h. polgm. — —	8
A város története — — — — —	9
A város nevezetességei — — — — —	13
Az ujvári törökbasa szobája (kép) — — — —	15
Ocskay brigadérost kivégzik Ujvár piacán — —	16
A város gazdasági élete — — — — —	18
Érsekujvár statisztikája — — — — —	21
Érsekujvári népművészet. Thain Jánostól. — —	22
Érsekujvári népművészet (kép) — — — — —	23
Érsekujvári lexikon — — — — —	24
Czuczor Gergely (kép) — — — — —	25
V. István király (kép) — — — — —	36
Érsekujvári cimtár — — — — —	37
Tiszticimtár, közhivatalok — — — — —	38
Ált. cimtár — — — — —	39

Levente Kulturház

Vendéglős: Hornyik Sándor
Kerthelyiség, zene és tánc

Érsekujvár Széchenyi-utca 44. szám Lásd: a
Várostérképen Leventeotthon 9.

KIRÁLYI MAGYAR AUTOMOBIL CLUB

és társclubjainak országos központi szervezete

BUDAPEST, IV., APPONYI-TÉR 1. TELEFON: 185-568.

Sürgöncim: Autoclub Budapest.

A Királyi Magyar Automobil Club, az egész ország magángépjármű tulajdonosainak érdekképviselője, valamint a nemzetközi szövetségbe tömörült automobil cluboknak Magyarországon elismert sportfőhatósági szerve a felszabadult Felvidék egész területét autó-, turisztikai, idegenforgalmi, úthálózati, hó- és útjelentési, autó-, motor- és repülősport szempontjából bekapcsolta az egész országban beállított szervezetének vérkeringésébe. A KMAC irányítása és felügyeleti jogköre kiterjed Magyarországon már működő 13 vidéki automobil clubra, illetve azok körzetére.

A Felvidék felszabadulásával hatalmas autótábor kapcsolódott be. A XV.-ik körzet, Kassa székhellyel állandó adminisztrációval áll a felek rendelkezésére. A KMAC hivatalos helyisége Kassán Deák Ferenc utca 14. szám. Telefon: 24—95.

Kirendeltségei: Ungvár, Teleki utca 14. Telefon: 4—23. Beregszász: Hivatalos helyiség, Hitelbank. Munkács: Fő utca 44. Rozsnyó: Fő tér,

Érsekujvár

Komárom, Léva, Losonc.

A KMAC kirendeltségei nagy nemzeti hivatást töltenek be, mert a Felvidék autóközlekedési, útügyi, idegenforgalmi, turisztikai szolgálatát látják el.

A KMAC országos szervezetei révén minden szolgáltatásban teljes felkészültséggel áll az érdeklődők rendelkezésére.

Opel autó körzetképviselő

Opel és Vacuum service

Modern
berendezésű
autó- és traktor
javítóműhely

Opel autóalkat-
részek,
különböző típusu
traktor-
alkatrészek

VIGH JÁNOS

ÉRSEKUVÁR

a pályaudvarral szemben.

Telefon: 206.

Baross-tér 7.

PÉTI SÓ magyar nitrogén műtrágya

Péti Nitrogén Műtrágyagyár R. T.
Budapest, V., Nádor-utca 21. szám.

SHELL képviselő

benzin, olaj,
permetezőanyag

Belohorszky Károly

Érsekujvár, Udvardy-ut 25.
Telefon : 54.

Jókay János

a Vacuum Oil Comp. RT.

érsekujvári I. rakata

Kórház-u. 1. T.: 208.

Messinger E.

cipőgyár

Érsekujvár. Telefon: 235.

EL-CO

confectió gyártás

SCHWARCZ

ALFRÉD ÉS TÁRSA

Érsekujvár. Telefon: 221

Magyar Gabonakereskedelmi Rt. kirendeltsége

A Magyar Általános Hitelbank
és a Magyar Leszámitoló
és Pénzváltóbank
gabonaosztályának egyesülése

Érsekujvár

Komáromi-u. 1. Telefon: 1-87

PROVIDENTIA

Biztosító Részvénytársaság

Alapította a Magy. Ált. Hitelbank

Foglalkozik a biztosítás
minden ágazatával.

Főigynökség: Érsekujvár, Komáromi-
utca 1. Telefon: 116.

MALOMIPARI RT.

(Bolyky János)

ÉRSEKIJVÁR

Malmok:

Bánkeszi, Tardoskedd, Udvard

Kereskedelmi őrlés. Vám-
őrlés. Darálás.

Buza- és rozslisztek

STÜHMER KAKAÓ- ÉS CSOKOLÁDÉGYÁR
ÉRSEKIJVÁRI FIÓKÜZLETE **FŐTÉR**

GAZDÁK BIZTOSÍTÓ SZÖVETKEZETE

Alapítva: 1899.

Altruisztikus szövetkezeti alapon működő színmagyar biztosító intézet. Magyarország legnagyobb biztosító szövetkezete. Igen előnyös feltételekkel köt tüzkár, jégkár, betörésselopás elleni, állat-, szavatossági; harang-, gépjármű-, baleset-, szállítmány- és üvegbiztosításokat, élet- és takarékbiztosítást, temetkezési, gyermek ösztöndíj- és kiházasítási biztosításokat. Vezérképviselőségek, fő- és helyiképviselések minden városban és községben.

KÖZPONTI IGAZGATÓSÁG:
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI UT 1. SZ.

Távbeszélő: 187—870.

MEINL GYUL

kávébehozatali r. t.

Magyarország legnagyobb
kávészaküzlete

ÉRSEKUVÁRON

Széchenyi-utca 10. szám al-
lévő fióküzletében

**a megszokott minőségáruva
szolgál vevőinek**

Paulik és Tsa Bóczán Károly

A Felvidéki Egyesületek Szövetsége szivjelvény szállító

ajánlanak olcsón és szép kivitelben: — préselt- és tűzzománc-jelvényeket; sport- és emlékérmeket, plaketteket; — ezüst- és fémserlegeket, versenytiszteletdíjakat; dalos-jelvényeket és érmeket; — egyesületi himzett zászlók zászlószegeket; — ajándék és emléktárgyakat, stb.

*A Keresztény Iparosok Országos Szövetsége, az
Országos Magyar Dalosszövetség hivatalos szállító.*

Budapest, VIII., Csokonai-u. 8. Telefon: 138-38

Érsekújvár utcái:

Agyag-utca	Jeruzsálem-utca	Pray György-utca
Akácfa-utca	Jókai-utca	Primás-utca
Andódi járó		Prohászka Ottokár-utca
Andódi-utca	Kálvária-utca	
Arany János-utca	Kamocsai-utca	Rabár Endre-utca
	Kundi-utca	Rákóczi-utca
Bajcsi-utca	Kapisztóry-tér	Rövid-utca
Baross Gábor-tér	Kard-utca	Rózsa-utca
Batthyányi-utca	Katona József-utca	
Bem József-utca	Kender-utca	Simor-utca
Bercsényi-utca	Kereszt-utca	Surányi-út
Berki-utca	Kertalja-utca	Szabadságtér
Berthóty-tér	Keszi-utca	Szalag-utca
Bessenyei-ut	Kisfaludy-utca	Széchenyi-utca
Bethlen Gábor-utca	Kisfél sor	Szeder Fábán-utca
Bocskay-utca	Kiss Ernő-utca	Szedreskert-utca
Bogyó Ferenc-utca	Klapka-utca	Szegfű-utca
	Kollár-utca	Szent Anna-utca
Csizmadia-utca	Komáromi-utca	Szent Imre-utca
Czuczor-tér	Komjáti-utca	Szent László-utca
	Kórház-utca	Szöllő-utca
Damjanich-utca	Kossuth Lajos-tér	
Deák-tér	Kuruc-utca	Tábor-utca
Dohány-utca		Tardoskeddi-utca
	Labanc-utca	Tégla-utca
Ebeczky-utca	Léki-utca	Thaly Kálmán-utca
	Levente-utca	Thököli-utca
Fábán János-utca	Liliom-utca	Thury György-utca
Fecske-utca		Törökszalasztó-utca
Flenger-utca	Magas-utca	Tóth József-utca
Fölszabadulás útja	Malomköz	Tótmegyeri-utca
Forgách Ádám-utca	Malom-tér	
Fraknoi Vilmos-utca	Mária-utca	Udvardi-út
Fürdő-utca	Matunák Mihály-utca	Új-utca
	Méhész-utca	Új-vásártér
Galamb-utca	Mező-utca	Új-vásártét (utca)
Gázgyár-utca	Mihálybástya	Újvilág
Gúgi járó	Miklós köz	
Gúgi-utca		Vágóhíd-utca
Gútai-utca	Nagyfél sor	Vajdaköz
Gyár-utca	Naszvadi járó	Vak Bottyán-tér
Györögi-utca	Naszvadi-utca	Váralja-utca
	Nemes-utca	Várday Pál-utca
Hajdú-utca	Nyárhíd-utca	Városház-utca
Halász-utca	Nyitrai-út	Városmajor-utca
Hársfa-utca		Vas-utca
Híd-utca	Oláh Miklós-utca	Vásár-utca
Homok-utca	Ölvedi László-utca	Verancsics-utca
Hönig-utca	Ozorai József-utca	Világos-tér
Honvéd-utca		Vitéz-utca
Horthy Miklós-út	Panczadombi-utca	Vízrejáró
Horváth János-utca	Pázmány Péter-utca	Vörösmarthy-utca
Hosszú-utca	Pázsit-utca	
Huszár-utca	Petőfi-utca	Zárdaköz
	Petrogalli-utca	Zolthay Lőrinc-utca
Ilna-telep	Pipa-utca	Zrínyi-utca
Ince pápa-tér	Piritó-utca	Zsófiatelep
Jávorka Ádám-utca	Pósta-utca	Zsófia-utca

Pázmány Péter
Esztergomi Érseke

PÁZMÁNY PÉTER ARCKÉPE ÉS NÉVALÁÍRÁSA

Érsekújvár

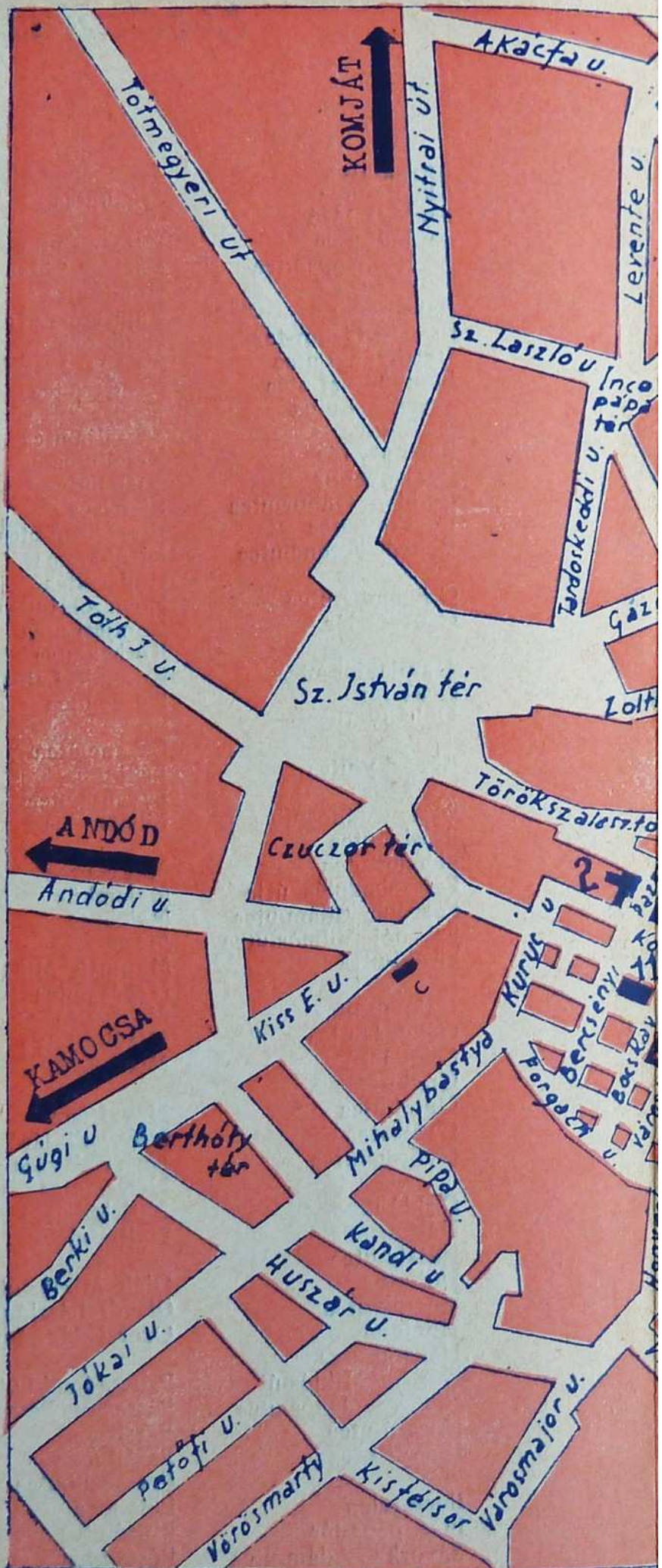
- 1.) Róm. kath. templom,
- 2.) Szent Ferenc rendi zárda,
- 3.) Kir. Járásbíróság
- 4.) Városháza,
- 5.) Postaépület,
- 6.) Kálvária,
- 7.) Gimnázium,
- 8.) Vármegyeháza,
- 9.) Levente otthon,
- 10.) Közhórház,
- 11.) Arany Oroszlán szálló,
Városi Múzeum.
- 12.) Park szálló
 - a.) Bars megyei Népbank
 - b.) Jaksics főüzlet Széchenyi u.
 - c.) Jaksics I. fiók Czuczor tér 1.
 - d.) Jaksics II. fiók Parkszálló

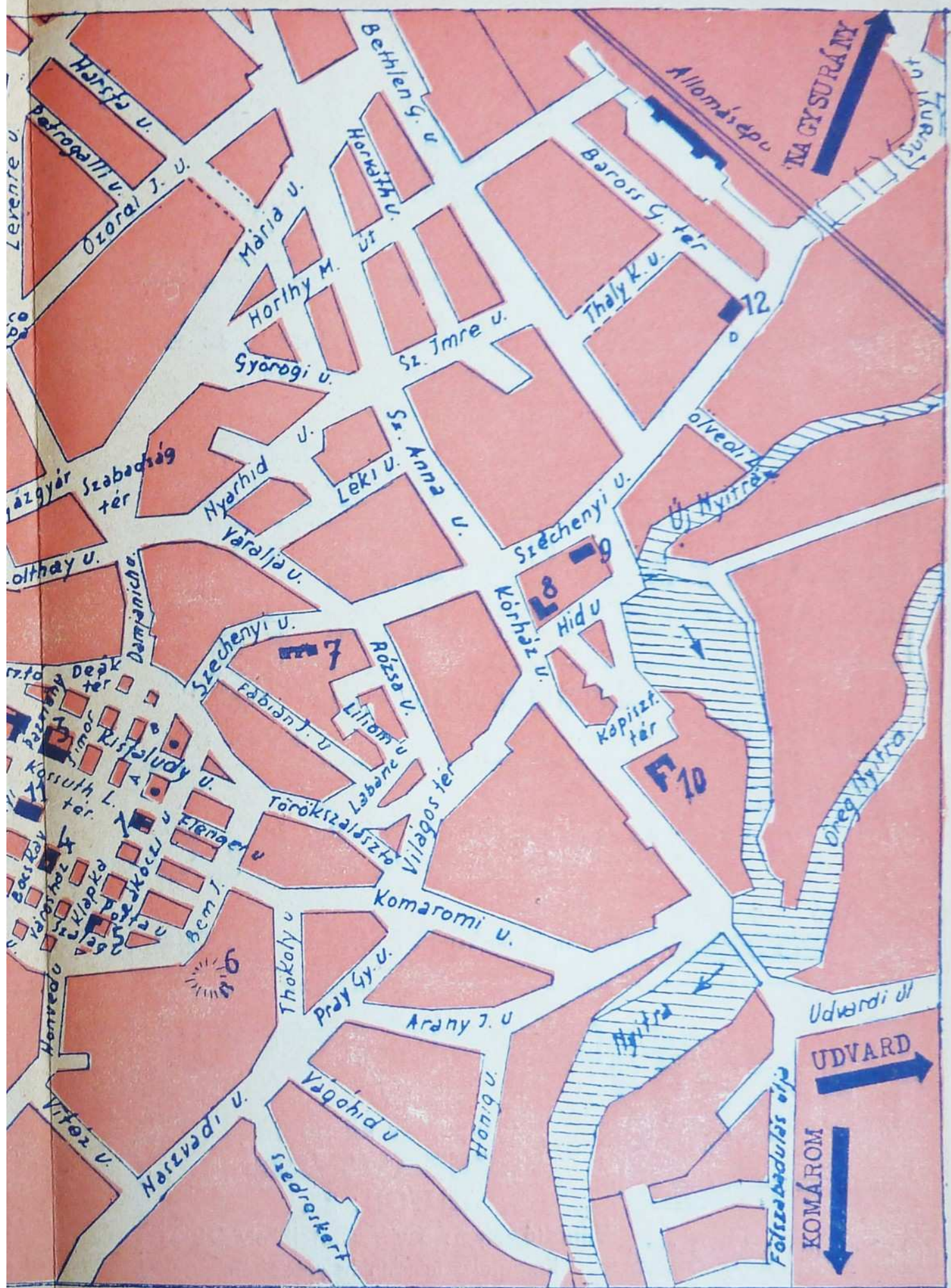
Emléktárgyak, könyv, zenemű és papíráru.

SZÉCHENYI U. 9.

Az utcák jegyzéke a túloldalon.

ÉRSEKUVÁRI JÁRÁSI HITELSZÖVETKEZET

*Varosok
Hit.*

MINT AZ ORSZÁGOS KÖZPONTI
HITELSZÖVETKEZET TAGJA

Varosok és Kereskedők Hitelintézete Érsekújvárott
szövetkezet, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával

KISFALUDI-UTCA 10.

TELEFON: 143.

Udvaros Ferenc

HENTESÁRU ÉS HÚSKONZERVGYÁR

KÖZEL

ÉRSEKUVÁR

UVVARI KÜLÖNLEGESSÉGEK

ÉVES CÉG

VANEK JENŐ

PARKSZÁLLÓ

KÁDFÜRDŐ — GARAGE

ÉRSEKUVÁR, SZÉCHENYI-UTCA 84.

TELEFON: 94.

CIKTA

CIPŐGYÁRTÁSI ÉS KERESKEDELMI KFT.

Gyár és központ
ÉRSEKUVÁR
TELEFON: 25.

180 fiók

Elárúsító helyei: a visszacsatolt Felvidék és
Kárpátalja minden helységében.

A FELVIDÉKI ÚTMUTATÓ GYŪJTEMÉNYE

Szerkeszti:

K. THURY GYÖRGY dr.

A visszacsatolt

*„Felvidék városai és vármegyéi”
sorozat*

Megjelenik huszonkét kiadványban.

Városok:

I. Érsekújvár (második bőv. kiadás), II. Komárom, III.-IV. Kassa,
V. Rimaszombat, VI. Ungvár, VII. Rozsnyó, VIII. Léva, IX. Beregszász,
X. Munkács, XI. Losonc, XII. Ipolyság

Vármegyék:

I. Nyitra-Pozsony k. e. e. vrm. II. Komárom vrm. III. Abauj-Torna vrm.
IV. Gömör-Kishont vrm. V. Ung vrm. VI. Bars- és Hont k. e. e. vrm.
VII. Esztergom vrm. VIII. Bereg vármegye.
IX. Zemplén vrm. X. Ugocsa vrm.

Minden kötet képekkel gazdagon diszitve, a város, illetve a vármegye térképével, művészi papirkötésben készül, a következő tartalommal: a város, vármegye története, leírása, gazdasági ismertetése, bibliográfiája, statisztikája, művészi és társadalmi élete, lexikonja, a legújabb hivatali, kereskedelmi és ipari címtára.

Megrendelhető az illetékes város polgármesteri hivatalánál vagy a szerkesztőségben Budapesten, VIII., József-u. 23. T.: 145-661.

Előjegyzőknek átkedvezmény!

Felelős kiadó: Thury György dr.

Kellner Albert könyvnyomdája, Budapest